

3. Zarządzanie ryzykiem finansowym i ubezpieczeniowym

Zarządzanie ryzykiem stanowi immanentny element zarządzania Grupą BRE Banku SA. Funkcje i zadania związane z zarządzaniem ryzykiem występują na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej, począwszy od Rady Nadzorczej a na jednostkach biznesowych Banku skończywszy. Zarządzanie ryzykiem jest ujęte w jednolity proces realizowany przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

3.1. Podział ról w procesie zarządzania ryzykiem

Organy Banku:

- **Rada Nadzorcza** poprzez **Komisję ds. Ryzyka** sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku w zakresie podejmowania ryzyka, w tym zatwierdza Strategię Zarządzania Ryzykiem oraz nadzoruje jej wykonanie.
- **Zarząd Banku** określa Strategię Zarządzania Ryzykiem oraz odpowiada za wyznaczenie i wdrożenie zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, a także ich spójność ze Strategią Zarządzania Ryzykiem. Zarząd określa także strukturę organizacyjną Banku zapewniającą rozdzielność funkcji oraz określa zadania i odpowiedzialność poszczególnych jednostek.

Dyrektorzy Banku:

- **Dyrektor Banku ds. Zarządzania Ryzykiem** odpowiada za organizację, kształtowanie i realizację procesu identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego i płynności w Grupie BRE Banku.
- **Dyrektor Banku ds. Operacji Kredytowych** odpowiada za organizację procesu kredytowego w zakresie portfela kredytów detalicznych i portfela kredytów korporacyjnych BRE Banku i Grupy BRE Banku oraz jakość poszczególnych portfeli kredytowych.

Komitety:

1. **Komitet Ryzyka BRE Banku SA**, do którego zadań w szczególności należy ustalanie zasad identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka oraz ustalania strategicznych limitów ryzyka.
2. **Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Grupy BRE Banku (ALCO)**, do którego zadań w szczególności należy ustalanie strategii Banku odnośnie struktury aktywów i pasywów oraz zobowiązań i pozycji pozabilansowych w celu optymalizacji alokacji funduszy.
3. **Komitet ds. Zarządzania Kapitałem**, do którego zadań w szczególności należy zarządzanie kapitałem, w tym rekomendowanie Zarządowi Banku działań w zakresie zarządzania kapitałem, poziomu i struktury kapitałów oraz zwiększenia efektywności wykorzystania kapitału, a także rekomendacja projektów procedur wewnętrznych Banku dotyczących zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego.
4. **Komitet ds. Zarządzania Jakością Danych na potrzeby wyliczenia regulacyjnego wymogu kapitałowego Banku (AIRB)**, do którego zadań w szczególności należy tworzenie warunków dla wdrożenia i rozwoju efektywnego systemu zarządzania jakością danych dotyczących portfela kredytowego w celu zapewnienia zgodności z wymaganiami zawansowanej metody wewnętrznych ratingów (AIRB) stosowanej do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego.
5. **Komitet Kredytowy Zarządu Banku (KKZB)**, do którego zadań w szczególności należy:

- podejmowanie decyzji kredytowych w odniesieniu do przedsiębiorstw zgodnie z macierzą decyzyjną uzależnioną od ratingu i kwoty zaangażowania,
- podejmowanie decyzji dotyczących konwersji długu na udziały, akcje, itp.,
- podejmowanie decyzji dotyczących przejęcia nieruchomości w zamian za dług,
- podejmowanie wszelkich innych decyzji wykraczających poza kompetencje organów decyzyjnych niższych szczebli.

6. Komitet Polityki Kredytowej Bankowości Detalicznej (KPK), do którego zadań w szczególności należy:

- zatwierdzanie lub zmiana metodyki decyzyjnej dotyczącej przyznawania produktów kredytowych bankowości detalicznej,
- podejmowanie decyzji o dopuszczeniu lub zaprzestaniu sprzedaży produktu kredytowego,
- monitorowanie jakości i rentowności portfela produktów kredytowych oraz podejmowanie decyzji dotyczących działań w przypadku zaistnienia negatywnych zjawisk związanych z jakością i rentownością tego portfela.

7. Komitet Kredytowy Bankowości Detalicznej (KKD), do którego zadań w szczególności należy:

- podejmowanie jednostkowych decyzji kredytowych w odniesieniu do klientów detalicznych w sytuacji, gdy łączne zaangażowanie wobec klienta, kwota transakcji lub ustalone dla klienta/transakcji wartości parametrów ryzyka AIRB (PD/LGD/EL) osiągają określony poziom zarezerwowany dla tego szczebla decyzyjnego,
- podejmowanie decyzji o przyznaniu, zmianie lub odebraniu kompetencji do podejmowania decyzji dla poszczególnych pracowników Banku.

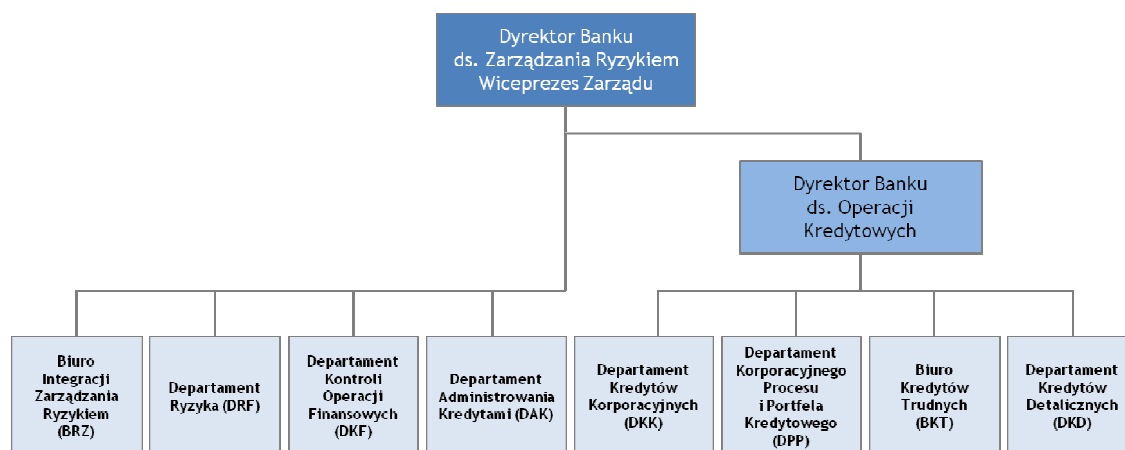
Ponadto w 2012 roku Bank podjął decyzję o powołaniu **Komitetu Ryzyka Operacyjnego (KRO)**, do którego zadań będzie należeć m.in.:

- monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego w Grupie BRE Banku na podstawie regularnych raportów otrzymywanych w ramach systemu kontroli ryzyka operacyjnego,
- analiza obszarów istotnych z punktu widzenia ryzyka operacyjnego, w tym struktury strat operacyjnych i profilu ryzyka operacyjnego Banku i Grupy BRE Banku,
- akceptacja i monitorowanie planów naprawczych (follow-up) dla najbardziej istotnych komponentów ryzyka operacyjnego,
- podejmowanie decyzji i koordynacja działań mających na celu ograniczanie i zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmujących cały Bank oraz monitorowanie sytuacji w tym względzie w spółkach Grupy BRE Banku,
- nadzór nad przebiegiem oraz analiza wyników metod kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym stosowanych w Banku,
- akceptacja metod kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym stosowanych w Banku i Grupie BRE Banku.

Pozostałe jednostki:

1. Jednostki organizacyjne Obszaru Ryzyka

Funkcja zarządzania na poziomie strategicznym i funkcja kontroli ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności, operacyjnego i ryzyka modeli wykorzystywanych do kwantyfikacji wymienionych rodzajów ryzyka jest realizowana w ramach Obszaru Ryzyka nadzorowanego przez Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem. Poniższy schemat prezentuje strukturę organizacyjną tego obszaru.

Poszczególne jednostki mają ściśle określone role w procesie identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka, w tym oceny indywidualnego ryzyka kredytowego klientów oraz określania reguł selekcji klientów. Jednostki te opracowują w ramach swoich kompetencji metodologie i systemy wspierające wymienione obszary. Zadaniem jednostek kontroli ryzyka jest także raportowanie o ryzyku i wsparcie naczelnych organów Banku.

Departament Kredytów Korporacyjnych (DKK):

- definiowanie i realizacja polityki kredytowej (z wyłączeniem bankowości detalicznej),
- kontrola i zarządzanie ryzykiem kredytowym Banku i Grupy z wyłączeniem obszaru bankowości detalicznej.

Departament Administrowania Kredytami (DAK):

- definiowanie procesu wyznaczania odpisów aktualizacyjnych i rezerw oraz kontrola poprawności jego przebiegu,
- administrowanie danymi historycznymi w obszarze bankowości korporacyjnej niezbędnymi do parametryzacji modeli ryzyka w ramach AIRB,
- monitorowanie wielkości i struktury zaangażowań,
- organizacja i nadzór nad operacyjnym procesem administrowania produktami kredytowymi.

Departament Korporacyjnego Procesu i Portfela Kredytowego (DPP):

- organizacja procesu kredytowego w obszarze bankowości korporacyjnej oraz nadzór nad jego przebiegiem,
- określanie i wdrażanie zasad funkcjonowania systemu zarządzania jakością danych na potrzeby AIRB w obszarze bankowości korporacyjnej oraz nadzór nad ich przestrzeganiem,
- organizacja systemu przygotowywania i prezentacji analiz portfelowych służących aktywnemu zarządzaniu ryzykiem kredytowym.

Biurow Kredytów Trudnych (BKT):

- kontrola i zarządzanie ryzykiem kredytowym w zakresie zaangażowań nadzorowanych, restrukturyzowanych oraz windykowanych przez Departament Restrukturyzacji i Windykacji,
- wczesna identyfikacja klientów non-default zagrożonych utratą perspektywicznej zdolności kredytowej.

Departament Kredytów Detalicznych (DKD):

- definiowanie zasad polityki kredytowej,

- raportowanie jakości portfela kredytowego oraz monitorowanie jakości danych,
- podejmowanie decyzji kredytowych,
- administrowanie portfelem transakcji kredytowych,
- windykowanie należności przeterminowanych,
- przeciwdziałanie wyłudzeniom kredytowym.

Departament realizuje wymienione wyżej czynności dla obszaru bankowości detalicznej (klientów indywidualnych i małych firm), dla trzech rynków: polskiego, czeskiego i słowackiego.

Departament Ryzyka (DRF):

- identyfikacja, pomiar i kontrola ryzyka kredytowego w ujęciu portfelowym oraz ryzyka rynkowego, operacyjnego (sensu stricto, komponenty ryzyka operacyjnego podlegają kontroli zgodnie z zapisami punktu 2 niniejszej sekcji), płynności finansowej i stopy procentowej księgi bankowej,
- zapewnienie adekwatności metodologicznej technik wyceny instrumentów finansowych znajdujących się w portfelach Departamentu Rynków Finansowych, Departamentu Skarbu, Biura Maklerskiego, Departamentu Sprzedaży Rynków Finansowych oraz transakcji mezzanine finance Departamentu Finansowania Strukturalnego i Mezzanine,
- rozwój metod pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka i integracja kontroli ryzyka finansowego w skali Banku oraz Grupy Banku, z uwzględnieniem monitorowania ryzyka modeli,
- organizacja procesów:
 - dopuszczania do obrotu handlowego instrumentów finansowych zawieranych przez jednostki organizacyjne obszaru bankowości inwestycyjnej,
 - oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP),
 - pomiaru kapitału wewnętrznego i ekonomicznego,
 - oraz nadzór nad realizacją tych procesów,
- wyznaczanie regulacyjnych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz monitorowanie adekwatności kapitałowej Banku i Grupy BRE Banku,
- kalkulacja portfelowej utraty wartości dla należności korporacyjnych i detalicznych.

Departament Kontroli Operacji Finansowych (DKF):

- niezależna operacyjna kontrola ryzyka generowanego przez Departament Rynków Finansowych, Departament Skarbu i Departament Sprzedaży Rynków Finansowych w ramach prowadzonego obrotu instrumentami finansowymi,
- sprawozdawczość w tym zakresie do Zarządu Banku oraz odpowiednich organów kolegialnych Banku.

Biuro Integracji Zarządzania Ryzykiem (BRZ):

- koordynowanie i prowadzenie projektów/spraw związanych z wymaganiami nadzoru skonsolidowanego realizowanego przez głównego udziałowca w obszarze nadzorowanym przez Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem (CRO), wynikającymi ze strategii i polityki zarządzania ryzykiem na poziomie Grupy,
- organizowanie, realizacja i monitorowanie spraw dotyczących obszaru ryzyka i zarządzanie nimi w odniesieniu do pozostałych jednostek organizacyjnych Banku – zgodnie z kompetencjami CRO.

2. **Jednostki organizacyjne spoza Obszaru Ryzyka** odpowiadają za zarządzanie i kontrolę pozostałych rodzajów ryzyka identyfikowanych w działalności Grupy BRE Banku (ryzyko biznesowe, strategiczne, kapitałowe, reputacji, ubezpieczeniowe, prawne, działania systemów informatycznych, kadrowe i organizacyjne, bezpieczeństwa i braku zgodności).

- Jednostki biznesowe** biorą udział w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka poprzez uwzględnianie ryzyka w decyzjach biznesowych, przy budowie oferty produktowej oraz w procesie akwizycji klientów. Jednostki te ponoszą ostateczną odpowiedzialność za podejmowanie ryzyka w ramach przyznaných limitów oraz za kształtowanie wyników Banku.

Jednostki kontrolne:

- **Departament Audytu Wewnętrznego (DAW)** dokonuje niezależnego przeglądu procesu identyfikacji, podejmowania, pomiaru, monitoringu i kontroli ryzyka w ramach realizowanej funkcji kontroli i audytu wewnętrznego.
- **Departament Compliance (DC)** odpowiada za tworzenie standardów w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności regulacji wewnętrznych oraz standardów działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa.

3.2. Struktura dokumentacji procesu zarządzania ryzykiem

Realizowana przez Grupę BRE Banku strategia zarządzania ryzykiem jest odpowiednio udokumentowana i powiązana ze Strategią Grupy BRE Banku oraz Planem Średniookresowym Grupy BRE Banku. Dokumentacja strategii zarządzania ryzykiem stanowi istotny element dokumentacji procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Banku i Grupy BRE Banku (ICAAP).

Dokumentacja ICAAP:

1. Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego (ICAAP) w Grupie BRE Banku SA

Dokument zawiera opis realizowanego w Grupie procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego oraz przebiegu poszczególnych elementów tego procesu, w tym:

- identyfikacji i oceny istotności ryzyka,
- zasad kalkulacji i agregacji kapitału wewnętrznego,

- testów warunków skrajnych,
 - limitowania kapitału na ryzyko, oraz
 - zasad dokonywania przeglądów tego procesu.
2. **Dokument określający zasady wyznaczania kapitału na pokrycie pozostałych kosztów ryzyka (w tym trudno mierzalnych rodzajów ryzyka)**
 3. **Dokument opisujący kapitałowy potencjał pokrycia ryzyka**
 4. **Zasady Ostrożnego i Stabilnego Zarządzania BRE Bankiem SA**

Dokument zawiera opis zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem w ramach procesu planowania strategicznego, systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania kapitałem.

Strategie i polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka:

1. **Strategia Zarządzania Ryzykiem Kredytowym w BRE Banku SA i w Grupie BRE Banku (proces ICAAP)**

Dokument zawiera opis procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku i w Grupie, w tym jego organizacji oraz zasad ustalania akceptowalnego poziomu ryzyka.

2. **Strategia i Polityka Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w BRE Banku SA**

Dokument zawiera opis organizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku oraz realizowanej przez Bank polityki w zakresie poszczególnych obszarów ryzyka operacyjnego.

3. **Strategia Ryzyka Rynkowego**

Dokument zawiera opis procesu zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku, w tym między innymi akceptowalnego poziomu i struktury ryzyka rynkowego.

4. **Strategia Zarządzania Ryzykiem Płynności w BRE Banku SA**

Dokument zawiera opis procesu zarządzania ryzykiem płynności (zarówno na poziomie strategicznym jak i operacyjnym), opis zasad dotyczących limitowania ryzyka oraz opis planów awaryjnych Banku.

5. **Polityka Zgodności w BRE Banku SA**

Dokument zawiera opis procesu organizacji zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym roli władz Banku w tym procesie, roli Departamentu Compliance i obowiązków pracowników Banku w realizacji polityki.

6. **Polityka Zarządzania Kapitałem Grupy BRE Banku SA**

Dokument zawiera opis strategii kapitałowej Grupy BRE Banku, w tym opis celów kapitałowych i preferowanej struktury kapitału, planu kapitałowego na kolejne lata oraz kapitałowego planu awaryjnego.

Dokumenty wymienione powyżej podlegają corocznemu przeglądowi zgodnie z zasadami opisanymi w dokumencie „Przeгляд procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Grupie BRE Banku SA”.

3.3. Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka

Zarządzanie ryzykiem kredytowym jest zintegrowanym i ciągłym procesem operacyjnym obejmującym działania i decyzje w odniesieniu do poszczególnych indywidualnych transakcji i zaangażowań jak i w ujęciu portfelowym. Bank aktywnie zarządza ryzykiem kredytowym zmierzając do optymalizacji jego poziomu. W tym celu w całej strukturze Banku stosuje się jednolite zasady zarządzania ryzykiem kredytowym oparte między innymi na oddzieleniu funkcji oceny ryzyka kredytowego od funkcji sprzedażowych na wszystkich szczeblach do poziomu Zarządu włącznie. Podobnie traktowane jest administrowanie zaangażowaniami niosącymi ryzyko kredytowe, które jest realizowane w obszarze ryzyka oraz w obszarze operacyjnym w pełnej niezależności od funkcji sprzedażowych. Podział zadań w tym procesie wygląda następująco:

- **Departament Kredytów Detalicznych (DKD)** odpowiada za zarządzanie ryzykiem kredytowym w ramach bankowości detalicznej na rynku krajowym oraz w oddziałach zagranicznych, to jest w Czechach i na Słowacji. Głównymi funkcjami operacyjnymi DKD są: ocena ryzyka kredytowego i podejmowanie decyzji kredytowych wobec poszczególnych zaangażowań i transakcji, ograniczanie ryzyka operacyjnego (wyłudzeń kredytowych), nadzór nad zautomatyzowanym procesem kredytowym, administrowanie umowami kredytowymi klientów detalicznych oraz ich monitorowanie, windykacja telefoniczna i windykacja prawna należności kredytowych. Ponadto w Departamencie opracowywane są zasady oceny ryzyka kredytowego i zasady kalkulacji zdolności kredytowej klientów detalicznych. Departament odpowiada również za implementację zasad oceny w narzędziach wspierających podejmowanie decyzji kredytowych, raportuje jakość portfela kredytowego oraz monitoruje jakość danych używanych w procesie oceny ryzyka.
- **Departament Kredytów Korporacyjnych (DKK)** odpowiada za zarządzanie jakością portfela kredytowego Banku oraz jednostek zależnych Grupy BRE Banku w odniesieniu do zaangażowań wobec przedsiębiorstw. Kluczowymi funkcjami realizowanymi przez DKK są: podejmowanie decyzji i rekomendacji w odniesieniu do poszczególnych ekspozycji i transakcji wobec przedsiębiorstw oraz grup przedsiębiorstw będących klientami Banku, dokonywanie oceny i przygotowywanie rekomendacji w odniesieniu do dużych zaangażowań podejmowanych przez spółki zależne Grupy BRE Banku, monitorowanie struktury zaangażowania portfela ryzyka ze szczególnym uwzględnieniem struktury branżowej oraz związanego z tym ryzyka koncentracji, wyznaczanie ratingu klienta PD (probability of default) i ratingu EL (expected loss) w odniesieniu do banków i międzynarodowych instytucji finansowych oraz związanych z tym limitów ekspozycji oraz monitorowanie ich wykorzystania, zarządzanie ryzykiem kredytowym ekspozycji na poszczególne kraje (ustalenie i monitorowanie wykorzystywania limitów). Zwiększony zakres funkcji kontroli ryzyka kredytowego na poziomie Grupy jest realizowany przez dedykowaną jednostkę organizacyjną, Biuro Ryzyka Kredytowego Grupy BRE Banku, w Departamencie Kredytów Korporacyjnych. Głównymi zadaniami Biura są: analiza ryzyka kredytowego związanego z nowymi ekspozycjami spółek zależnych Banku, monitorowanie ryzyka kredytowego największych zaangażowań, analiza jakości portfela ryzyka, uczestnictwo w projektach rozwoju i modyfikacji strategii, polityk oraz zasad zarządzania ryzykiem stosowanych przez spółki zależne Banku, nadzór nad planowaniem oraz sposobem zawiązywania i rozwiązywania rezerw, ponadto audyt największych zaangażowań w odniesieniu do wszystkich zobowiązań Grupy. Podobne funkcje względem zaangażowań restrukturyzowanych oraz podlegających restrukturyzacji spełnia **Biuro Kredytów Trudnych (BKT)**.
- **Departament Korporacyjnego Procesu i Portfela Kredytowego (DPP)** odpowiada za organizację procesu kredytowego w obszarze korporacyjnym oraz nadzór nad jego przebiegiem, a także za określanie, wdrażanie i nadzorowanie przestrzegania zasad funkcjonowania systemu zarządzania

jakością danych w obszarze korporacji. Departament tworzy analizy portfelowe dotyczące ryzyka kredytowego portfela korporacyjnego oraz analizy i raporty dotyczące przebiegu i efektywności procesu kredytowego w tym obszarze.

- **Departament Administrowania Kredytami (DAK)** nadzoruje proces tworzenia odpisów aktualizacyjnych i rezerw oraz prowadzi ich ewidencję. Koordynuje proces planowania odpisów w Grupie BRE Banku, monitoruje jego wykonanie. Monitoruje poziom koncentracji dużych zaangażowań poszczególnych ryzyk w Banku i Grupie.
- **Departament Ryzyka (DRF)** odpowiada za kontrolę ryzyka kredytowego, dokonuje jego wyceny oraz monitoruje zmienność oraz koncentrację w ujęciu portfelowym. Departament odpowiada za budowę i rozwój modeli scoringowych i ratingowych stosowanych w procesie oceny ryzyka kredytowego i aplikowanych w procesie decyzyjnym przy akceptacji zaangażowań kredytowych zarówno w obszarze korporacyjnym jak i detalicznym.

Podejmowanie decyzji w odniesieniu do ekspozycji kredytowych w obszarze korporacyjnym. W odniesieniu do zaangażowań na przedsiębiorstwa w Banku funkcjonuje hierarchiczny, kilkuszczelbony system podejmowania decyzji kredytowych (w odniesieniu do limitów i transakcji) na poszczególne podmioty i grupy podmiotów powiązanych. Kryteriami kierowania na poszczególne szczeble w tym systemie są wielkość nominalna ekspozycji (łącznie zaangażowanie) oraz wartość ratingu EL (expected loss), a także wielkość koncentracji na pojedynczym podmiocie lub grupie podmiotów powiązanych mierzona za pomocą kredytowej wartości zagrożonej. Niezależnie od szczebla decyzyjnego każda decyzja kredytowa poprzedzona jest oceną ryzyka wykonaną przez doświadczonego analityka. Zasadniczym celem takiej analizy jest określenie ratingu EL oraz zweryfikowanie bieżącej zdolności klienta do spłaty zaciąganych zobowiązań oraz jej utrzymania w okresie trwania planowanej ekspozycji zgodnie z warunkami umowy.

Podejmowanie decyzji w odniesieniu do ekspozycji kredytowych w obszarze detalicznym. Ze względu na odmienny profil klientów detalicznych, wielkość dopuszczalnych zaangażowań na pojedynczego klienta oraz standaryzację oferowanych produktów, proces podejmowania decyzji jest odmienny niż w przypadku klientów korporacyjnych. W znacznej mierze proces decyzyjny jest zautomatyzowany, zarówno w zakresie pozyskiwania danych o kredytobiorcy z wewnętrznych oraz zewnętrznych źródeł danych, jak i oceny ryzyka wykonywanej przy użyciu technik scoringowych oraz przy zaaplikowaniu wystandaryzowanych kryteriów decyzyjnych. Obszar uznaniowości dotyczy głównie czynności związanych z weryfikacją dokumentacji kredytowej oraz obsługi ewentualnych odstępstw, kiedy decyzja podejmowana jest z zastosowaniem właściwych reguł eskalacji poziomu decyzji. W przypadku kredytowania hipotecznego dodatkowo dokonywana jest wycena bieżącej wartości zabezpieczenia oraz dokonywana jest ocena z punktu widzenia zgodności wartości zabezpieczeń z przyjętą polityką kredytową, w tym akceptowanymi poziomami LtV (loan to value). Czynności te w całości wykonywane są przez komórki operacyjne umiejscowione w Departamencie Kredytów Detalicznych, a więc w obszarze ryzyka, w pełnej niezależności od funkcji sprzedaży.

Kontrola i monitorowanie ryzyka rynkowego. Kontrola i monitorowanie ryzyka rynkowego są realizowane w ramach jednolitego procesu w Departamencie Ryzyka (DRF) oraz w Departamencie Kontroli Operacji Finansowych (DKF).

- **Departament Ryzyka (DRF)** odpowiada za pomiar ekspozycji na ryzyko rynkowe portfeli jednostek front-office Banku za pomocą miar ryzyka rynkowego: wartości zagrożonej (VaR) oraz wartości testów warunków skrajnych. DRF na bieżąco kontroluje wykorzystanie limitów dla miar ryzyka rynkowego ustanowionych przez Komitet Ryzyka BRE Banku oraz zapewnia bieżące i okresowe raportowanie

ekspozycji na ryzyko rynkowe dla managerów zarządzających portfelami jednostek front-office Banku, Komitetu Ryzyka BRE Banku, oraz bezpośrednio dla Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem. Ponadto, DRF prowadzi prace rozwojowe metodologii pomiaru ryzyka rynkowego, ryzyka przedrozliczeniowego transakcji na instrumentach pochodnych oraz opracowuje modele wyceny instrumentów finansowych.

- **Departament Kontroli Operacji Finansowych (DKF)** zajmuje się ustalaniem i uzgadnianiem wyniku finansowego na transakcjach dokonywanych przez front-office oraz dostarczaniem codziennych informacji dotyczących wycen instrumentów finansowych do obszaru finansów. Wyceny transakcji pochodnych z klientami Banku są również przekazywane do jednostek biznesowych zajmujących się obsługą klientów (obszar inwestycyjny i korporacyjny). Wyceny przygotowywane w DKF są podstawą do zarządzania zabezpieczeniami związanymi z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych. Departament administruje systemami informatycznymi wykorzystywanymi przez front-office i w tym zakresie do jego kompetencji należy między innymi ustalanie praw dla użytkowników oraz zasilanie tych systemów w dane rynkowe. Do kompetencji DKF należy również kontrola wykonywania transakcji w ramach przyznaných limitów kredytowych na działalność handlową (obejmujących limity na ryzyko przedrozliczeniowe, rozliczeniowe oraz limity na ryzyko emitenta i ryzyko kraju) i eskalacja przekroczeń. Ponadto DKF weryfikuje czy transakcje zawierane przez front-office są wykonane po cenach rynkowych obowiązujących w momencie zawarcia transakcji oraz kontroluje proces modyfikacji i usuwania transakcji z systemów front-office.

Zarządzanie ryzykiem płynności ma na celu zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku i Grupy do wywiązywania się zarówno z bieżących, jak i przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności. Na proces zarządzania płynnością składa się zbiór działań mających na celu identyfikację, pomiar, kontrolowanie, monitorowanie, redukowanie oraz określenie akceptowanego poziomu ekspozycji na ryzyko. W procesie tym można wydzielić, w sensie operacyjnym, dwa podstawowe elementy – składnik obejmujący wszelkie formy zarządzania oraz składnik kontroli i monitorowania ryzyka płynności. Za zarządzanie ryzykiem płynności na poziomie strategicznym odpowiadają Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet Ryzyka BRE Banku oraz Zarząd Banku. W procesie kontroli i zarządzania ryzykiem płynności uczestniczą poniższe jednostki.

- **Departament Rozliczeń i Usług Powierniczych (DRP)** – odpowiada za operacyjny nadzór nad prawidłowością przepływów na rachunkach.
- **Departament Skarbu (DS)** odpowiada za zapewnienie środków do rozliczeń na rachunkach Banku, realizację strategicznych zaleceń Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, kształtowanie struktury przyszłych przepływów pieniężnych w ramach limitów nałożonych przez Komitet Ryzyka BRE Banku, utrzymywanie określonych portfeli papierów wartościowych stanowiących zabezpieczenie płynności w ramach limitów nałożonych przez Komitet Ryzyka BRE Banku i Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami. Funkcję wpierającą dla Departamentu Skarbu przy realizacji opisanych wyżej zadań pełnią: Departament Instytucji Finansowych w zakresie aranżacji finansowania od banków krajowych i zagranicznych oraz międzynarodowych instytucji finansowych oraz Departament Rynków Finansowych w zakresie aranżacji emisji papierów dłużnych Banku.
- **Departament Ryzyka (DRF)** odpowiada za kontrolę i bieżące monitorowanie ryzyka płynności finansowej Banku na poziomie strategicznym i raportuje do Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem oraz do Komitetu Ryzyka BRE Banku. Monitoruje płynność finansową w trybie dziennym wykorzystując metody oparte o analizę przepływów pieniężnych. Pomiar ryzyka płynności bazuje na modelu nadzorczym oraz wewnętrznym, który został zbudowany na podstawie analiz specyfiki Banku, zmienności bazy depozytowej, koncentracji finansowania oraz planowanego rozwoju poszczególnych portfeli.

Kontrola i monitorowanie ryzyka operacyjnego realizowana jest w BRE Banku oraz na poziomie skonsolidowanym w Grupie BRE Banku.

- **Departament Ryzyka (DRF)** odpowiada za proces kontroli i monitorowania ryzyka operacyjnego w Banku i Grupie BRE Banku. Przez ryzyko operacyjne BRE Bank rozumie możliwość poniesienia straty wynikającą z nieadekwatnych lub wadliwych wewnętrznych procesów, systemów, błędów lub działań podjętych przez pracownika Banku oraz ze zdarzeń zewnętrznych; w szczególności ryzyko operacyjne uwzględnia również ryzyko prawne.
- Wyniki kontroli i monitorowania ryzyka operacyjnego są regularnie raportowane do Zarządu Banku, Komitetu Ryzyka BRE Banku oraz Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem. W celu kontroli ryzyka operacyjnego Bank prowadzi rejestr zdarzeń i strat operacyjnych Grupy, przeprowadza regularnie proces samooceny poziomu ryzyka operacyjnego przez poszczególne jednostki organizacyjne, zbiera i monitoruje kluczowe wskaźniki ryzyka, a także tworzy i analizuje scenariusze ryzyka operacyjnego w celu identyfikacji zdarzeń, które potencjalnie mogą spowodować bardzo duże straty o charakterze operacyjnym. Jednocześnie utrzymywana jest komunikacja z wszystkimi obszarami działania Banku (zarówno obszarami biznesowymi, jak również wsparcia) w celu podjęcia działań zapobiegawczych w momencie zasygnalizowania przez systemy kontroli ryzyka krytycznych zdarzeń w jakimkolwiek obszarze działania. W ramach sprawowania kontroli ryzyka operacyjnego Departament Ryzyka blisko współpracuje z innymi jednostkami i projektami realizowanymi w Banku i odnoszącymi się do ryzyka operacyjnego, w szczególności wymienić tutaj można współpracę z Departamentem Compliance, Departamentem Audytu Wewnętrznego, systemem Zarządzania Ciągłością Działania.

Zarządzanie ryzykiem ubezpieczeniowym. Ryzyko ubezpieczeniowe skoncentrowane jest w spółce zależnej BRE Banku SA - BRE Ubezpieczenia Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji SA. W ramach struktury spółki została wydzielona funkcja zarządzania ryzykiem nadzorowana przez jednego z Członków Zarządu. W ramach tej funkcji zarządzaniu podlega również ryzyko ubezpieczeniowe.

3.4. Ryzyko kredytowe

3.4.1 Polityka kredytowa. Podstawą zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku jest polityka kredytowa, która jest ustalana osobno dla obszarów detalicznego i korporacyjnego. Obejmuje ona następujące elementy:

- docelowe grupy klientów oraz grupy produktowe,
- kryteria akceptacyjne wraz z poziomami odcięcia,
- kryteria akceptacji przedmiotów finansowania oraz zabezpieczeń,
- restrykcje związane z ograniczaniem ryzyka koncentracji,
- restrykcje związane z ograniczaniem ryzyka ekspozycji na branżę o podwyższonym ryzyku.

3.4.2 Stosowane zabezpieczenia

Zabezpieczenia stosowane w ramach udzielania produktów kredytowych. Ważnym elementem polityki kredytowej jest polityka zabezpieczeń, która zakłada, że Bank, podejmując decyzję o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, dąży do uzyskania adekwatnego do podejmowanego ryzyka zabezpieczenia. Jakość zaproponowanych zabezpieczeń rzeczowych ocenia się według ich płynności i wartości rynkowej, natomiast zabezpieczeń osobistych według sytuacji finansowej zabezpieczającego. Ponadto w ocenie jakości zabezpieczenia istotne znaczenie ma jego wpływ na ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego. Jakość akceptowanych zabezpieczeń jest skorelowana z kwotą produktu obciążonego

ryzykiem kredytowym oraz z poziomem ryzyka związanego z udzieleniem danego produktu. Do najczęściej stosowanych przez Bank form zabezpieczeń należą:

- a) hipoteka na nieruchomościach,
- b) przelew wierzytelności (cesja praw),
- c) zastaw rejestrowy,
- d) przewłaszczenie (częściowe lub warunkowe),
- e) kaucja pieniężna,
- f) depozyt gwarancyjny lub blokada pieniężna,
- g) weksel,
- h) gwarancje i poręczenia,
- i) list patronacki wystawiony przez firmę, której wiarygodność i rzetelność znana jest na międzynarodowych rynkach finansowych.

W przypadku zabezpieczeń typu osobistego (np. poręczenie, gwarancja) dokonywana jest ocena kondycji i wiarygodności podmiotu wystawiającego takie zabezpieczenie przy zastosowaniu standardów obowiązujących przy ocenie kredytobiorców. Zabezpieczenia rzeczowe podlegają ocenie zgodnie z przyjętymi zasadami. Wartość środków trwałych ustanowionych jako zabezpieczenia ustalana jest na podstawie operatu szacunkowego, sporządzonego przez uprawnionego rzeczoznawcę. Przedłożony w Banku operat jest weryfikowany przez zespół specjalistów usytuowany w pionie ryzyka, który sprawdza poprawność przyjęcia wartości rynkowej oraz ocenia płynność zabezpieczenia z punktu widzenia Banku. W procesie weryfikacji brane są pod uwagę następujące czynniki:

- a) dla zabezpieczeń na nieruchomościach:
 - rodzaj nieruchomości,
 - status prawny,
 - przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
 - charakterystyka techniczna budynków i budowli,
 - charakterystyka gruntu,
 - sytuacja na lokalnym rynku,
 - inne czynniki cenotwórcze,
- b) dla zabezpieczeń na maszynach i urządzeniach:
 - ogólne przeznaczenie i funkcja w procesie technologicznym/możliwości alternatywnego wykorzystania,
 - charakterystyka techniczna i parametry,
 - warunki eksploatacji i utrzymania,
 - dostępność podobnych maszyn i urządzeń,
 - aktualna sytuacja rynkowa,
 - prognozowane trendy zapotrzebowania na określone maszyny w powiązaniu z sytuacją w sektorach przemysłowych stosujących te maszyny,
- c) dla zabezpieczeń ustanowionych na zapasach:
 - wymagania formalno-prawne dotyczące określonych produktów (np. certyfikat bezpieczeństwa "CE" dla sprzętu elektrycznego, dopuszczenie UDT dla urządzeń pracujących pod ciśnieniem itd.),
 - możliwości sprzedaży,
 - wymagane warunki magazynowania (np. dla materiałów papierowych wrażliwych na wilgoć, materiałów precyzyjnych wrażliwych na zapylenie itp.),
 - ochrona i ubezpieczenia zarówno obiektu magazynowego jak i przechowywanych w nim towarów.

Zabezpieczenia stosowane w ramach obrotu instrumentami pochodnymi. Bank zarządza ryzykiem związanym z instrumentami pochodnymi. Ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z zawartych transakcji pochodnych zarządza się w ramach ogólnych limitów kredytowych dla klientów, uwzględniając potencjalny wpływ na wartość ekspozycji zmian parametrów rynkowych. Stosowane porozumienia ramowe z kontrahentami zobowiązują Bank do codziennego monitorowania wartości ekspozycji wobec kontrahenta i wprowadzają konieczność dodatkowego zabezpieczania ekspozycji przez klienta w przypadku wzrostu wartości ekspozycji lub przypadku przekroczenia kwoty limitu. Jednocześnie wspomniane porozumienia ramowe w przypadku naruszenia warunków umowy pozwalają na przedterminowe rozliczenie transakcji z klientem.

Zabezpieczenia na papierach wartościowych wynikające z transakcji buy sell back. Bank przyjmuje zabezpieczenia w postaci papierów wartościowych z tytułu zawartych transakcji buy sell back. W zależności od umowy zabezpieczenie to może być sprzedane lub ponownie zastawione.

Zabezpieczenia akceptowane przez Spółki Grupy BRE Banku. Spółki Grupy BRE Banku akceptują różne formy prawnych zabezpieczeń produktów obarczonych ryzykiem kredytowym. Ich katalog uzależniony jest od specyfiki prowadzonej działalności i oferowanych produktów. Rolę uniwersalnego zabezpieczenia, usprawniającego ewentualne dochodzenie należności, pełni weksel in blanco.

BRE Bank Hipoteczny jako podstawowe zabezpieczenie stosuje hipotekę na finansowanej nieruchomości. Dodatkowymi zabezpieczeniami mogą być poręczenia wekslowe lub cywilne właścicieli spółki kredytobiorcy, bądź zastaw na akcjach lub udziałach w spółce kredytobiorcy. Na okres niezbędny do skutecznego ustanowienia zabezpieczenia może zostać przyjęte ubezpieczenie kredytu w zaakceptowanym przez Bank zakładzie ubezpieczeniowym.

BRE Leasing stosuje katalog zabezpieczeń najbardziej zbliżony do BRE Banku. Akceptuje zarówno standardowe zabezpieczenia osobiste – poręczenia wekslowe i według prawa cywilnego, listy patronackie, gwarancje, jak i rzeczowe – hipoteki zwykłe i kaucyjne, zastawy rejestrowe, przewłaszczenia na zabezpieczenie, przelewy wierzytelności, cesje należności i praw z polisy oraz kaucje. Ponadto często przyjmowanym zabezpieczeniem jest warunkowe przejęcie długu – przy tym zabezpieczeniu możliwe jest przyjęcie oceny ryzyka związanego z warunkowo-korzystającym. BRE Leasing przyjmuje również oświadczenia o dobrowolnym poddaniu się egzekucji.

Spółki faktoringowe akceptują jedynie formy zabezpieczeń o dużej płynności. Obok weksli własnych in blanco są to przede wszystkim poręczenia wekslowe właścicieli spółki klienta, cesje wierzytelności z rachunków bankowych (głównie prowadzonych przez BRE Bank), ubezpieczenia należności, cesje praw z polis ubezpieczeniowych należności zawartych przez klientów. W przypadku prowadzenia obsługi kilku spółek wchodzących w skład jednej grupy kapitałowej, zwyczajowym zabezpieczeniem jest pełnomocnictwo do krzyżowego zarachowania środków z umów zawartych z poszczególnymi spółkami.

Spółki ubezpieczeniowe, które zabezpieczają swoją działalność przed ryzykiem kredytowym zarówno poprzez politykę bezpiecznego lokowania wszystkich posiadanych środków jak i szeroką reasekurację, nie posiadają dodatkowych zabezpieczeń aktywów narażonych na ryzyko kredytowe.

Rachunkowość zabezpieczeń. Począwszy od 2011 roku Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej. Jedynym rodzajem ryzyka zabezpieczanym w ramach rachunkowości zabezpieczeń jest ryzyko zmiany stóp procentowych. Na koniec każdego miesiąca Grupa dokonuje oceny efektywności stosowanego zabezpieczenia analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego oraz instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Grupa zabezpiecza ryzyko zmiany wartości godziwej części portfela kredytów hipotecznych na stałą stopę procentową udzielonych przez oddział zagraniczny BRE Banku w Czechach oraz ryzyko zmiany wartości godziwej euroobligacji

wyemitowanych przez BRE Finance France (BFF). Zabezpieczane ryzyko wynika ze zmian stóp procentowych. Pozycją zabezpieczaną jest odpowiednio: część portfela kredytów hipotecznych na stałą stopę procentową, denominowanych w CZK, udzielonych przez oddział zagraniczny BRE Banku w Czechach oraz euroobligacje wyemitowane przez BFF o wartości nominalnej 500 000 tys. EUR. W obu przypadkach instrumentem zabezpieczającym jest swap stopy procentowej (IRS), zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Korekta do wartości godziwej zabezpieczanych aktywów oraz wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w rachunku zysków i strat w wyniku na działalności handlowej.

3.4.3 System ratingowy. Kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w obszarze korporacyjnym jest system ratingowy, który oparty jest na dwóch podstawowych elementach:

- ratingu dłużnika (PD-rating) - określa prawdopodobieństwo zaniechania regulowania zobowiązań (PD – Probability of Default),
- ratingu kredytowym (EL-rating) - określa oczekiwaną stratę (EL, ang. Expected Loss), i bierze pod uwagę zarówno ryzyko związane z klientem (PD) jak i specyfikę transakcji (LGD, ang. Loss Given Default – strata na skutek zaniechania regulowania zobowiązań). EL wyrażone jest w postaci iloczynu $PD \cdot LGD$. Wskaźnik EL wykorzystywany jest głównie na etapie podejmowania decyzji kredytowej.

Rating dostarcza względne miary ryzyka kredytowego zarówno w skali procentowej (PD% i EL%) jak też według umownej skali od 1.0 do 6.5 (PD-rating, EL-rating) dla korporacji (obroty powyżej 30 mln zł) i SME (obroty poniżej 30 mln zł). Kalkulacja PD jest ściśle zdefiniowanym procesem obejmującym siedem elementów, w tym: analizę finansową raportów rocznych, analizę finansową danych śródrocznych, ocenę terminowości składania sprawozdań finansowych, ocenę ryzyk jakościowych, wskaźniki ostrzegawcze, ocenę stopnia integracji grupy dłużnika oraz dodatkowe kryteria uznaniowe. Rating kredytowy oparty o oczekiwaną stratę (EL) powstaje poprzez nałożenie na ocenę ryzyka klienta analizy ryzyka transakcyjnego wynikającego z wielkości zaangażowania (EAD) oraz z charakteru i stopnia zabezpieczenia transakcji zawartych z danym klientem (LGD). EAD jest wielkością bieżącego zaangażowania bilansowego powiększonego o założony stopień wykorzystania zobowiązań pozabilansowych Banku w chwili zaistnienia stanu „default”. LGD wyrażone jako procent EAD jest funkcją możliwej do realizacji wartości zabezpieczeń rzeczowych i finansowych, zależnej od typu oraz wartości zabezpieczenia, typu transakcji oraz współczynnika odzyskania należności z innych źródeł niż zabezpieczenia.

System ratingowy generuje prawdopodobieństwo zaniechania regulowania zobowiązań przez kredytobiorców bezpośrednio w postaci PD wyrażonych w procentach na skali ciągłej. Klasy ratingowe tworzone są w oparciu o procedury dzielenia na grupy PD wyrażonego w procentach na podstawie drabinki geometrycznej. W sprawozdawczości zewnętrznej Bank stosuje mapowanie wewnętrznej skali ratingowej PD do ratingów zewnętrznych. Sposób mapowania przedstawiony jest w poniższej tabeli.

Pod-portfel	1				2			3		4				5			6		7		8	
PD rating	1,0 - 1,2	1,4	1,6	1,8	2	2,2	2,4 - 2,6	2,8	3	3,2 - 3,4	3,6	3,8	4	4,2 - 4,6	4,8	5	5,2 - 5,4	5,6 - 5,8	Brak ratingu		6,1 - 6,5	
S&P	AAA	AA+	AA, AA-	A+, A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B+	B	B-	B-	CCC+	CCC bis CC-	Nie dotyczy		C, D-I, D-II	
	Stopień inwestycyjny								Stopień nieinwestycyjny										Default			

W obszarze bankowości detalicznej funkcjonują następujące modele wchodzące w skład systemu ratingowego:

- model straty z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD) obejmujący cały portfel detaliczny. W ujęciu tego modelu strata zdefiniowana została jako funkcja zależna od poziomu odzysku ze spłat własnych klienta oraz możliwej, zrealizowanej w postępowaniu egzekucyjnym wartości zabezpieczenia na nieruchomości,
- model współczynnika konwersji kredytowej CCF (Credit Conversion Factor) obejmujący cały portfel obszaru detalicznego. Model ten bazuje na danych historycznych. Współczynnik konwersji kredytowej jest integralną częścią modelu EAD (CCF jako stopień wykorzystania zobowiązań pozabilansowych w dniu zaistnienia defaultu),
- model parametru PD o konstrukcji modułowej integrujący funkcjonujące w obszarze detalicznym modele aplikacyjne, behawioralne oraz bazujące na danych z Biura Informacji Kredytowej (BIK).

Wszystkie modele podlegają cyklicznym przeglądom oraz procesowi walidacji i ocenie zgodności z obowiązującymi regulacjami.

Wszystkie spółki Grupy BRE Banku, których działalność obarczona jest ryzykiem kredytowym, przed zawarciem transakcji i w trakcie jej trwania – w trybie monitoringu – przeprowadzają ocenę ryzyka opierając się przy tym o systemy ratingowe. Wykazują one różnice w zależności od charakteru prowadzonej działalności, przy czym wszystkie spółki faktoringowe używają jednolitego wspólnego rozwiązania, zaś leasing i kredyty hipoteczne udzielane są w oparciu o zindywidualizowane systemy. Cechą wspólną jest natomiast dwustopniowy charakter metodologii – w pierwszym kroku wyznaczany jest rating klienta, w drugim zaś rating transakcji/portfela. Obie powyższe oceny łącznie tworzą rating ryzyka finansowania. Ocenie poddawane są wskaźniki liczbowe i cechy natury jakościowej, których wpływ na poziom ryzyka uznany został za istotny. W zależności od charakteru prowadzonej działalności oraz ocenianego produktu, różnie rozkłada się nacisk na poszczególne klasyfikacje ryzyka (klient/transakcja).

Ratingi stosowane w spółkach Grupy powstały w oparciu o rozwiązania przejęte z BRE Banku lub przy zastosowaniu podejścia eksperckiego.

3.4.4 Zasady kalkulacji wartości rezerwy portfelowej (rezerwy na zaistniałe, lecz nieujawnione straty tzw. IBNI - Incurred But Not Identified Losses) dla należności korporacyjnych i detalicznych w oparciu o systemy ratingowe.

3.4.4.1 Należności korporacyjne

Rezerwa portfelowa tworzona jest na portfelu kredytowym klientów, którzy nie zostali zaklasyfikowani do kategorii default. Kwota rezerw jest szacunkiem wielkości strat już poniesionych w wyniku zaistnienia zdarzeń ekonomicznych, które na dzień obliczania rezerw nie zostały jeszcze zidentyfikowane przez Bank.

Prawdopodobieństwo ujawnienia się straty jest modelowane regresją logistyczną opartą na wskaźnikach finansowych i danych jakościowych. Model jest kalibrowany na wewnętrznych danych Banku obejmujących kilkuletni okres obserwacji portfela korporacyjnego. W oparciu o istniejący w Banku okres monitoringowy uznano, że 9 miesięcy to średni okres, jaki upływa między zaistnieniem negatywnego zdarzenia ekonomicznego a możliwością jego rejestracji przez Bank, jest to tzw. okres identyfikacji straty (LIP). Zatem w obliczeniach przyjęto horyzont obserwacji parametru PD równy 9 miesięcy, a jego wartość uzyskuje się z przeskalowania oryginalnej wartości 12-miesięcznego PD-ratingu pochodzącego z modelu ratingowego dla korporacji. Wielkość poniesionej straty jest założona na poziomie oczekiwanego zaangażowania w przypadku zaistnienia stanu default (EAD) pomnożonego przez LGD (parametr

określający stratę na skutek zaniechania regulowania zobowiązań) wyznaczonego przez model LGD / EAD dla korporacji oraz pomnożonego przez PD.

Charakterystyka korporacyjnego systemu ratingowego jako modelu wrażliwego na zmiany cyklu koniunkturalnego (ang. Point-in-Time), jak też uwzględnienie w modelu finansowych danych śródrocznych oraz wskaźników ostrzegawczych w ocenie Zarządu Banku zapewnia adekwatną reakcję wyliczonych kwot rezerw portfelowych na zmieniające się warunki rynkowe.

3.4.4.2 Należności detaliczne

Ekspozycje detaliczne grupowane są, na potrzeby kalkulacji rezerw, w portfele homogeniczne o podobnej charakterystyce ryzyka. Dla każdego z nich wyznaczone są parametry ryzyka (prawdopodobieństwo wystąpienia utraty wartości – PD oraz wysokość potencjalnej straty w przypadku, gdy taka przesłanka zaistnieje - LGD). Wysokość tych parametrów obliczana jest z wykorzystaniem obserwacji historycznych dla poszczególnych portfeli i uzależniona od okresu zaległości. Następnie parametry ryzyka i zamortyzowana wartość ekspozycji kredytowej używane są do wyliczenia wartości rezerwy portfelowej na należności detaliczne.

Przesłanka utraty wartości stosowana jest w procesie kalkulacji rezerwy na należności detaliczne w odniesieniu do poszczególnych transakcji kredytowych, a nie dłużników. Dlatego wystąpienie przesłanki utraty wartości jednego zobowiązania nie skutkuje zakwalifikowaniem wszystkich innych zobowiązań dłużnika jako również obciążonych tą samą przesłanką.

3.4.4.3 Pomiar utraty wartości należności korporacyjnych

Bank dokonuje pomiaru utraty wartości dla ekspozycji kredytowych zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 39. Narzędziem do wyliczania odpisów aktualizujących dla zaangażowań z utratą wartości udzielonych klientom korporacyjnym oraz bankom jest intranetowa aplikacja IMPAIRMENT-Korpo. Proces identyfikacji klientów z utratą wartości i kalkulacji odpisów aktualizacyjnych przebiega następująco:

- a) określenie przy podejściu indywidualnym wystąpienia przesłanek utraty wartości (loss events), a przy stwierdzeniu utraty wartości, klasyfikacja klienta do kategorii default,
- b) określenie szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zarówno z zabezpieczeń jak i z bieżącej działalności klienta,
- c) kalkulacja utraty wartości uwzględniająca przyszłą wartość szacowanych odzysków zdyskontowanych efektywną stopą procentową,
- d) ewidencja księgową odpisów aktualizujących (rezerw celowych).

Przesłanki niewykonania zobowiązania podzielono na twarde przesłanki utraty wartości, których zajście jest jednoznaczne z koniecznością klasyfikacji klienta do kategorii default oraz miękkie przesłanki utraty wartości gdzie zajście danego zdarzenia może, ale nie musi, świadczyć o konieczności klasyfikacji klienta do kategorii default. Analityk kredytowy dokonuje dodatkowej oceny, czy wydarzenie miało istotny negatywny wpływ na zdolność dłużnika do wywiązywania się w pełni ze swoich zobowiązań kredytowych. Celem wprowadzenia miękkich przesłanek utraty wartości jest zwrócenie uwagi analityków kredytowych, którzy są odpowiedzialni za identyfikację przypadków niewykonania zobowiązania, na sytuacje, które potencjalnie mogą skutkować istotnym zwiększeniem ryzyka kredytowego dłużnika, prowadzącego do niemożności wywiązania się dłużnika w pełni ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Banku.

Lista twardych przesłanek utraty wartości:

1. Liczba dni przeterminowania którejkolwiek ekspozycji o charakterze zobowiązania kredytowego dłużnika wynosi powyżej 90 dni oraz kwota przeterminowania przekracza 3 000 zł dla klientów korporacyjnych i 500 zł dla klientów Private Banking.
2. Zbycie przez Bank ekspozycji ze znaczną stratą ekonomiczną związaną ze zmianą wiarygodności kredytowej dłużnika.
3. Dokonanie przez Bank wymuszonej restrukturyzacji ekspozycji, czego następstwem była zmiana harmonogramu obsługi kredytu/transakcji z uwagi na brak możliwości wywiązania się przez dłużnika z umowy kredytowej/transakcji według jej pierwotnych założeń, co doprowadziło do:
 - a) zmniejszenia zobowiązań finansowych poprzez umorzenie części zobowiązania, lub
 - b) odroczenia istotnej części spłaty kwoty głównej, odsetek lub (jeżeli dotyczy) prowizji, pod warunkiem, że brak zgody na restrukturyzację skutkowałby opóźnieniem dłużnika w płatności powyżej 90 dni kalendarzowych dotyczącym istotnej części zobowiązania.
4. Złożenie przez Bank, podmiot dominujący wobec Banku lub podmiot zależny od Banku wniosku o postawienie dłużnika w stan upadłości lub podobnego wniosku w odniesieniu do zobowiązań kredytowych dłużnika wobec Banku, podmiotu dominującego wobec Banku lub podmiotu zależnego Banku.
5. Postawienie dłużnika w stan upadłości lub uzyskanie przez niego podobnej ochrony prawnej, powodującej uniknięcie lub opóźnienie spłaty zobowiązań kredytowych wobec Banku, podmiotu dominującego Banku lub podmiotu zależnego Banku.
6. Wypowiedzenie przez Bank umowy w części lub całości i wszczęcie procedur restrukturyzacyjnych /windykacyjnych.
7. Oszustwo (defraudacja) ze strony klienta.

Lista miękkich przesłanek utraty wartości jest przygotowana oddzielnie dla każdego z następujących typów podmiotów:

- a) rządów i banków centralnych,
- b) banków,
- c) korporacji, w tym kredytowania specjalistycznego,
- d) jednostek samorządu terytorialnego,
- e) ubezpieczycieli,
- f) funduszy PTE, TFI.

Określenie oddzielnych miękkich przesłanek utraty wartości dla poszczególnych typów podmiotów miało na celu odzwierciedlenie specyfiki działalności poszczególnych podmiotów w procesie identyfikacji przypadków niewykonania zobowiązania.

W celu weryfikacji utraty wartości ekspozycji dokonywana jest identyfikacja ekspozycji kredytowych z przesłanką utraty wartości. Następnie przeprowadzane jest porównanie wartości bilansowej brutto ekspozycji kredytowej z wartością oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej, skutkuje stwierdzeniem czy nastąpiła utrata wartości. W przypadku gdy zdyskontowana wartość przyszłych przepływów pieniężnych jest większa od wartości bilansowej brutto, nie stwierdza się utraty wartości i nie dokonuje się odpisu.

3.4.4.4 Pomiar utraty wartości należności detalicznych

W części detalicznej Banku wysokość odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości ustalana jest, podobnie jak w części korporacyjnej, z wykorzystaniem systemu IMPAIRMENT. Przyjmuje się, że wystąpiła przesłanka utraty wartości ekspozycji detalicznej, gdy:

- a) wysokość ekspozycji jest większa od 500 PLN i jest ona opóźniona o ponad 90 dni,
- b) transakcja ma charakter wyłudzenia (fraud),
- c) transakcja podlega restrukturyzacji,
- d) wierzytelność kredytowa zostaje sprzedana ze znaczną ekonomiczną stratą kredytową,
- e) złożony zostaje przez Bank wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, postępowania upadłościowego lub naprawczego (skutkującego możliwym zaniechaniem lub opóźnieniem w spłacie) wobec dłużnika związanego z danym zobowiązaniem kredytowym,
- f) zobowiązanie kredytowe jest kwestionowane przez dłużnika na drodze postępowania sądowego.

Wszystkie przypadki zidentyfikowanej utraty wartości oznaczane są automatycznie w aplikacji, za wyjątkiem kontraktów restrukturyzowanych, sprzedanych, wyłączeń i przypadków operacyjnych, które rozpoznawane są w drodze analizy indywidualnej. Sposób pomiaru utraty wartości oparty jest na metodzie portfelowej, za wyjątkiem wybranych ekspozycji hipotecznych, w przypadku których wystąpiły zdarzenia determinujące zakwalifikowanie ekspozycji do indywidualnej analizy, zgodnie z obowiązującymi procedurami wewnętrznymi Banku.

Poniższa tabela prezentuje udział procentowy pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy, odnoszących się do kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz pokrycia ekspozycji odpisem z tytułu utraty wartości dla każdej kategorii wewnętrznego ratingu stosowanego przez Bank (opis modelu ratingu jest przedstawiony powyżej).

Pod-portfel	31.12.2012		31.12.2011	
	Udział zaangażowania (%)	Pokrycie rezerwą (%)	Udział zaangażowania (%)	Pokrycie rezerwą (%)
1	34,96	0,09	38,22	0,08
2	23,88	0,16	22,02	0,11
3	11,18	0,29	10,73	0,37
4	15,31	0,25	15,68	0,40
5	3,49	1,28	2,18	1,19
6	0,17	1,10	0,28	2,03
7	0,66	3,74	0,83	8,39
8	5,48	0,67	4,75	0,63
pozostałe *)	-	-	0,45	15,89
kategoria default	4,87	51,73	4,86	50,31
Razem	100,00	2,77	100,00	2,80

*) pozostałe dotyczą spółek, które nie stosują systemów analogicznych jak BRE Bank SA.

58,84% portfela kredytów i pożyczek (dla zaangażowania bilansowego i pozabilansowego) jest klasyfikowane na dwóch najwyższych poziomach wewnętrznego systemu oceny (31 grudnia 2011 r. – 60,24%).

W celu odzwierciedlenia ryzyka kredytowego zawartego w instrumentach pochodnych Bank stosuje korektę ich wartości godziwej, która uwzględnia ryzyko kredytowe kontrahenta. Korekta z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta bazuje na oczekiwanej stracie do terminu zapadalności instrumentu i jest

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

wyliczana na bazie klientowskiej. Wartość tej korekty ujęta jest w rachunku zysków i strat w wyniku na działalności handlowej.

Poniższa tabela prezentuje udział procentowy instrumentów pochodnych stanowiących składnik aktywów finansowych oraz udział procentowy korekty z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta w łącznej wartości bilansowej dla każdej kategorii wewnętrznego ratingu stosowanego przez Bank (opis modelu ratingu jest przedstawiony powyżej).

Pod-portfel	31.12.2012		31.12.2011	
	Wartość godziwa	Pokrycie rezerwą (%)	Wartość godziwa	Pokrycie rezerwą (%)
1	44,77	0,01	33,14	0,01
2	17,31	0,15	23,89	0,11
3	35,65	0,31	18,73	0,57
4	1,85	2,82	7,05	2,31
5	0,24	0,65	1,74	2,42
6	0,05	0,15	0,29	1,66
7	0,03	0,11	0,06	0,12
8	0,10	-	15,01	-
<i>kategoria default</i>	-	-	0,09	-
Razem	100,00	0,19	100,00	0,34

3.4.6 Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

Nie występują w Grupie instrumenty finansowe, których maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe byłaby różna od ich wartości bilansowej z wyjątkiem ekspozycji pozabilansowych, o których mowa w Nocie 35.

3.4.7 Kredyty i pożyczki udzielone klientom i bankom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom	31.12.2012		31.12.2011	
	zaangażowanie (tys. zł)	udział/ pokrycie (%)	zaangażowanie (tys. zł)	udział/ pokrycie (%)
Nieprzeterminowane, bez utraty wartości	62 852 295	90,32	63 557 620	90,49
Przeterminowane, bez utraty wartości	3 103 233	4,46	3 395 420	4,83
Pozycje z rozpoznaną utratą wartości	3 632 259	5,22	3 286 760	4,68
Razem brutto	69 587 787	100,00	70 239 800	100,00
Rezerwa (na pozycje z rozpoznaną utratą wartości oraz rezerwa IBNI)	(2 528 533)	3,63	(2 388 284)	3,40
Razem netto	67 059 254	96,37	67 851 516	96,60

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

W poniższej tabeli przedstawiono należności od banków:

Należności od banków	31.12.2012		31.12.2011	
	zaangażowanie (tys. zł)	udział/ pokrycie (%)	zaangażowanie (tys. zł)	udział/ pokrycie (%)
Nieprzeterminowane, bez utraty wartości	3 945 137	100,00	4 009 901	100,00
Przeterminowane, bez utraty wartości	-	-	-	-
Pozycje z rozpoznaną utratą wartości	-	-	-	-
Razem brutto	3 945 137	100,00	4 009 901	100,00
Rezerwa (na pozycje z rozpoznaną utratą wartości oraz rezerwa IBNI)	(559)	0,01	(1 027)	0,03
Razem netto	3 944 578	99,99	4 008 874	99,97

Całkowita kwota rezerw na kredyty i pożyczki z utratą wartości wynosi 2 529 092 tys. zł (31 grudnia 2011 r. – 2 389 311 tys. zł), z czego 2 329 821 tys. zł (31 grudnia 2011 r. – 2 175 894 tys. zł) reprezentuje rezerwy na kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których rozpoznano indywidualnie utratę wartości, a pozostała kwota 199 271 tys. zł reprezentuje rezerwę portfelową (31 grudnia 2011 r. – 213 417 tys. zł). Dalsze informacje dotyczące odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków i klientów zostały przedstawione w Notach 18 i 22.

90,32% portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom nie należy ani do kategorii należności przeterminowanych ani z utratą wartości (31 grudnia 2011 r. – 90,49%).

Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez utraty wartości

31 grudnia 2012 r.	Klienci indywidualni			Klienci korporacyjni				Klienci budżetowi	Inne należności	Razem klienci	Banki	
	Należności bieżące	Kredyty terminowe	w tym: kredyty mieszkaniowe i hipoteczne	Należności bieżące	Kredyty terminowe		Transakcje reverse repo/ buy sell back					Pozostałe
Pod-portfel					udzielone dużym klientom	udzielone średnim i małym klientom						
1	699 317	26 204 232	26 034 920	12 778	2 803	546 739	-	-	517 873	312	27 984 054	1 119 061
2	2 062 372	4 599 260	1 323 522	916 451	2 171 809	1 237 972	-	-	1 521 217	-	12 509 081	1 832 615
3	743 067	-	-	736 639	1 693 227	2 148 616	-	842 475	366 180	-	6 530 204	635 871
4	35 645	86 960	86 960	1 771 063	665 008	7 134 590	-	-	253 701	-	9 946 967	52 954
5	-	-	-	257 609	749 299	1 238 912	-	-	18 362	-	2 264 182	106 266
6	-	-	-	8 398	738	109 900	-	-	-	-	119 036	-
7	-	-	-	26 144	14 980	345 317	-	-	-	-	386 441	-
8	-	-	-	-	-	10	2 024 380	-	-	666 434	2 690 824	40 826
pozostałe *)	-	-	-	-	-	-	-	293 496	-	581	294 077	157 544
kategoria default	3 056	11 047	3 972	7 227	9 969	96 130	-	-	-	-	127 429	-
Razem	3 543 457	30 901 499	27 449 374	3 736 309	5 307 833	12 858 186	2 024 380	1 135 971	2 677 333	667 327	62 852 295	3 945 137

31 grudnia 2011 r.	Klienci indywidualni			Klienci korporacyjni				Klienci budżetowi	Inne należności	Razem klienci	Banki	
	Należności bieżące	Kredyty terminowe	w tym: kredyty mieszkaniowe i hipoteczne	Należności bieżące	Kredyty terminowe		Transakcje reverse repo/ buy sell back					Pozostałe
Pod-portfel					udzielone dużym klientom	udzielone średnim i małym klientom						
1	589 056	27 760 863	27 588 173	58 438	25 188	310 221	-	-	867 451	-	29 611 217	3 785 720
2	1 479 983	4 285 616	1 659 808	596 085	2 772 590	1 193 124	-	-	1 621 423	-	11 948 821	12 076
3	1 108 757	452 828	147 732	757 995	887 315	1 901 757	-	880 751	384 133	-	6 373 536	4 235
4	74 013	53 472	53 472	1 445 886	1 054 542	7 064 045	-	-	268 564	-	9 960 522	-
5	-	-	-	231 280	16 149	1 083 711	-	-	22 240	-	1 353 380	-
6	-	-	-	13 785	1 606	122 315	-	-	-	-	137 706	-
7	-	-	-	35 467	10 022	312 554	-	-	-	-	358 043	-
8	6	-	-	741	1 052 374	754 337	1 153 508	-	-	480 790	3 441 756	-
pozostałe *)	-	-	-	-	-	-	-	316 139	-	-	316 139	207 870
kategoria default	69	8 225	2 932	20 235	-	27 971	-	-	-	-	56 500	-
Razem	3 251 884	32 561 004	29 452 117	3 159 912	5 819 786	12 770 035	1 153 508	1 196 890	3 163 811	480 790	63 557 620	4 009 901

*) pozostałe dotyczą spółek, które nie stosują systemów ratingowych analogicznych jak BRE Bank

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości

Kwoty brutto kredytów i pożyczek, które były przeterminowane, lecz dla których nie rozpoznano utraty wartości, przedstawiono poniżej w podziale na klasy aktywów. Dla kredytów i pożyczek przeterminowanych krócej niż o 90 dni nie rozpoznaje się utraty wartości chyba, że inne dostępne informacje świadczą o jej wystąpieniu.

31 grudnia 2012 r.	Klienci indywidualni			Klienci korporacyjni				Klienci budżetowi	Inne należności	Razem klienci	Banki	
	Należności bieżące	Kredyty terminowe	w tym: kredyty mieszkaniowe i hipoteczne	Należności bieżące	Kredyty terminowe		Transakcje reverse repo/ buy sell back					Pozostałe
					udzielone dużym klientom	udzielone średnim i małym klientom						
do 30 dni	341 145	1 063 435	858 689	23 322	60 413	418 816	-	-	6 311	-	1 913 442	-
od 31 do 60 dni	44 433	327 103	255 778	7 937	-	160 135	-	-	3 363	-	542 971	-
od 61 do 90 dni	16 634	108 552	87 898	1 631	-	13 514	-	-	-	-	140 331	-
powyżej 90 dni	70 709	93 143	39 606	11 130	-	319 965	-	-	11 542	-	506 489	-
Razem	472 921	1 592 233	1 241 971	44 020	60 413	912 430	-	-	21 216	-	3 103 233	-

31 grudnia 2011 r.	Klienci indywidualni			Klienci korporacyjni				Klienci budżetowi	Inne należności	Razem klienci	Banki	
	Należności bieżące	Kredyty terminowe	w tym: kredyty mieszkaniowe i hipoteczne	Należności bieżące	Kredyty terminowe		Transakcje reverse repo/ buy sell back					Pozostałe
					udzielone dużym klientom	udzielone średnim i małym klientom						
do 30 dni	292 020	981 582	765 880	55 344	1 133	532 636	-	-	14 545	-	1 877 260	-
od 31 do 60 dni	30 048	262 319	220 307	20 959	-	159 378	-	-	-	-	472 704	-
od 61 do 90 dni	2 271	136 350	117 450	2 146	-	65 589	-	-	-	-	206 356	-
powyżej 90 dni	60 711	97 300	35 506	26 573	-	654 516	-	-	-	-	839 100	-
Razem	385 050	1 477 551	1 139 143	105 022	1 133	1 412 119	-	-	14 545	-	3 395 420	-

Kredyty i pożyczki, dla których rozpoznano indywidualnie utratę wartości

Wartość netto kredytów i pożyczek z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości wyniosła 1 302 438 tys. zł (31 grudnia 2011 r. – 1 110 866 tys. zł). Poniżej przedstawiono kwoty brutto kredytów i pożyczek, dla których rozpoznano indywidualnie utratę wartości (przed uwzględnieniem przepływów pieniężnych z tytułu posiadanych zabezpieczeń oraz oczekiwanych spłat), w podziale na klasy aktywów.

	Klienci indywidualni			Klienci korporacyjni				Klienci budżetowi	Inne należności	Razem klienci	Banki	
	Należności bieżące	Kredyty terminowe	w tym: kredyty mieszkaniowe i hipoteczne	Należności bieżące	Kredyty terminowe		Transakcje reverse repo/ buy sell back					Pozostałe
					udzielone dużym klientom	udzielone średnim i małym klientom						
31 grudnia 2012 r.												
Kredyty i pożyczki z utratą wartości	584 167	722 231	480 482	474 763	489 462	1 269 574	-	92 062	-	-	3 632 259	-
Rezerwy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	(542 771)	(438 949)	(268 146)	(392 585)	(285 785)	(602 891)	-	(66 840)	-	-	(2 329 821)	-
31 grudnia 2011 r.												
Kredyty i pożyczki z utratą wartości	496 134	517 356	351 163	530 161	569 332	1 087 883	-	84 517	-	1 377	3 286 760	-
Rezerwy na kredyty i pożyczki z utratą wartości	(478 863)	(296 802)	(174 044)	(405 208)	(303 371)	(618 427)	-	(71 846)	-	(1 377)	(2 175 894)	-

Grupa charakteryzuje się konserwatywnym podejściem w obszarze weryfikacji wartości zabezpieczeń i ustalania dopuszczalnych poziomów wskaźnika LtV. Polityka w tym zakresie narzuca szczególnie istotne ograniczenia w przypadku transakcji cechujących się wyższą od średniej szkodowością (pożyczki i kredyty konsolidacyjne) oraz/lub zabezpieczanych na nieruchomościach o niskiej płynności (zlokalizowanych na rynkach słabo rozwiniętych).

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Finansowy efekt zabezpieczeń

	Wartość brutto	Rezerwa utworzona	Rezerwa bez uwzględnienia przepływów z zabezpieczeń	Finansowy efekt zabezpieczeń
Dane bilansowe				
Należności od banków	3 945 137	(559)	(3 998)	3 439
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	69 587 787	(2 528 533)	(4 100 921)	1 640 028
Klienci indywidualni:	37 816 508	(1 057 789)	(1 461 859)	404 070
- Należności bieżące	4 600 545	(586 189)	(616 467)	30 278
- Kredyty terminowe, w tym:	33 215 963	(471 600)	(845 392)	373 792
kredyty hipoteczne i mieszkaniowe	29 171 827	(284 004)	(548 397)	264 393
Klienci korporacyjni:	25 152 990	(1 390 778)	(2 616 968)	1 226 190
- Należności bieżące	4 255 092	(410 255)	(472 030)	61 775
- Kredyty terminowe:	20 897 898	(980 523)	(2 144 938)	1 164 415
udzielone dużym klientom	5 857 708	(313 738)	(363 961)	50 223
udzielone średnim i małym klientom	15 040 190	(666 785)	(1 780 977)	1 114 192
Klienci budżetowi	2 698 549	(12 326)	(22 094)	9 768
Razem dane bilansowe	73 532 924	(2 529 092)	(4 104 919)	1 643 467
Dane pozabilansowe				
Zobowiązania do udzielenia kredytów oraz pozostałe udzielone zobowiązania finansowe	14 843 972	(25 614)	(47 509)	21 895
Gwarancje, akcepty bankowe i akredytywy	2 549 874	(20 848)	(35 438)	14 590
Razem dane pozabilansowe	17 393 846	(46 462)	(82 947)	36 485

Stan na 31 grudnia 2011 roku	Wartość brutto	Rezerwa utworzona	Rezerwa bez uwzględnienia przepływów z zabezpieczeń	Finansowy efekt zabezpieczeń
Dane bilansowe				
Należności od banków	4 009 901	(1 027)	(5 228)	4 201
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	70 239 800	(2 388 284)	(3 698 325)	1 374 044
Klienci indywidualni:	38 688 979	(861 377)	(1 142 109)	280 732
- Należności bieżące	4 133 068	(523 086)	(547 735)	24 649
- Kredyty terminowe, w tym:	34 555 911	(338 291)	(594 374)	256 083
kredyty hipoteczne i mieszkaniowe	30 942 423	(200 789)	(390 527)	189 738
Klienci korporacyjni:	25 455 383	(1 459 196)	(2 544 269)	1 085 073
- Należności bieżące	3 795 095	(324 262)	(374 193)	49 931
- Kredyty terminowe:	21 660 288	(1 134 934)	(2 170 076)	1 035 142
udzielone dużym klientom	6 390 251	(337 438)	(374 715)	37 277
udzielone średnim i małym klientom	15 270 037	(797 496)	(1 795 361)	997 865
Klienci budżetowi	3 178 356	(3 708)	(11 947)	8 239
Razem dane bilansowe	74 249 701	(2 389 311)	(3 703 553)	1 378 245
Dane pozabilansowe				
Zobowiązania do udzielenia kredytów oraz pozostałe udzielone zobowiązania finansowe	14 200 226	(26 963)	(96 510)	69 547
Gwarancje, akcepty bankowe i akredytywy	2 967 250	(3 943)	(20 211)	16 268
Razem dane pozabilansowe	17 167 476	(30 906)	(116 721)	85 815

Pozostałe aktywa finansowe

	31.12.2012	31.12.2011
Pozostałe aktywa finansowe brutto, w tym:	338 193	378 876
- nieprzeterminowe	321 926	367 380
- przeterminowe powyżej 90 dni	16 267	11 496
- rezerwy na należności przeterminowane (wielkość ujemna)	(20 025)	(18 710)
Pozostałe aktywa finansowe netto (Nota 26)	318 168	360 166

Powyższa nota prezentuje jakość pozostałych aktywów finansowych ujętych w Nocie 26 „Inne aktywa”.

3.4.8. Instrumenty dłużne: obligacje skarbowe i inne uznane dłużne papiery wartościowe

31 grudnia 2012 r.	Przeznaczone do obrotu			Lokacyjne dłużne papiery wartościowe	Razem
Rating	Obligacje rządowe	Bony skarbowe	Pozostałe dłużne		
AAA	-	-	-	-	-
AA- do AA+	-	-	-	491 500	491 500
A- do A+	805 778	319	163 002	19 105 039	20 074 138
BBB+ do BBB-	-	-	46 301	103 226	149 527
BB+ do BB-	-	-	94 284	20 673	114 957
B+ do B-	-	-	-	-	-
poniżej B-	-	-	-	-	-
bez ratingu	-	-	-	2	2
Razem	805 778	319	303 587	19 720 440	20 830 124

31 grudnia 2011 r.	Przeznaczone do obrotu			Lokacyjne dłużne papiery wartościowe	Razem
Rating	Obligacje rządowe	Bony skarbowe	Pozostałe dłużne		
AAA	-	-	-	-	-
AA- do AA+	-	-	115 769	499 331	615 100
A- do A+	1 019 425	148	92 376	19 697 637	20 809 586
BBB+ do BBB-	-	-	50 941	176 535	227 476
BB+ do BB-	-	-	172 325	-	172 325
B+ do B-	-	-	12 275	-	12 275
poniżej B-	-	-	-	2	2
bez ratingu	-	-	-	-	-
Razem	1 019 425	148	443 686	20 373 505	21 836 764

98,73% inwestycji w dłużne papiery wartościowe uzyskało przynajmniej rating kredytowy A- (31 grudnia 2011 r. – 98,11%).

Informacja o odpisach z tytułu utraty wartości lokacyjnych dłużnych papierów wartościowych znajduje się w Nocie 23.

3.4.9 Przejęte zabezpieczenia

Grupa klasyfikuje przejęte zabezpieczenia jako aktywa przejęte za długi i wycenia zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości opisanymi w pkt 2.23. Aktywa przejęte za długi zaklasyfikowane jako aktywa do zbycia zostaną wystawione na sprzedaż na właściwym dla nich rynku oraz zbyte w najszybszym możliwym terminie. Proces sprzedaży przejętych przez Bank zabezpieczeń jest zorganizowany zgodnie z polityką i procedurami określonymi przez jednostki zarządzające procesem windykacji dla poszczególnych rodzajów przejmowanych zabezpieczeń.

Polityką spółek Grupy jest sprzedaż przejętych aktywów lub – jak to ma miejsce w przypadku leasingu – oddanie w ponowny leasing innemu klientowi. Do rzadkości należą przypadki gospodarowania przejętych aktywów na potrzeby własne – czynność taka musi być ekonomicznie uzasadniona i odzwierciedlać pilną potrzebę spółek Grupy oraz musi uzyskać każdorazowo aprobatę ich Zarządów. W 2012 roku Grupa nie posiadała żadnych trudnozbywalnych aktywów przejętych jako zabezpieczenia. Na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość przejętych zabezpieczeń wyniosła 79 355 tys. zł (31 grudnia 2011 rok – 29 803 zł) i obejmowała głównie nieruchomości stanowiące zabezpieczenie kredytów hipotecznych oraz przedmioty leasingu.

3.5 Koncentracja aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych

Ryzyko koncentracji geograficznej

W celu aktywnego zarządzania ryzykiem koncentracji na kraje Grupa:

- przestrzega sformalizowanych procedur mających na celu identyfikację, pomiar oraz monitorowanie tego ryzyka,
- przestrzega sformalizowanych limitów ograniczających ryzyko na kraje oraz zasad postępowania w przypadku przekroczenia tych limitów,
- posiada system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka na kraje, wspierający proces decyzyjny dotyczący zarządzania,
- utrzymuje kontakty z wyselekcjonowaną grupą największych banków o dobrym ratingu, aktywnych w obsłudze transakcji zagranicznych. Na niektórych rynkach, których ryzyko jest trudne do oszacowania, BRE Bank korzysta z usług swoich zagranicznych banków korespondentów, na przykład Commerzbanku, oraz z ubezpieczenia w KUKE pokrywającego ryzyko ekonomiczne i polityczne.

Ryzyko koncentracji branżowej

W przypadku koncentracji w branżach analizowany jest udział Grupy w finansowaniu całego sektora oraz sytuacja klientów Grupy na tle kondycji finansowej firm z danej branży. W tym celu Grupa korzysta z bazy statystycznej, która poszczególne wskaźniki finansowe każdego z klientów Banku umieszcza w siatce decylowej tego wskaźnika dla danej branży. Pozwala to monitorować ryzyko branżowe portfela Grupy w sytuacji, gdy kondycja całej branży podlega, ze względu na czynniki zewnętrzne, szybkim zmianom.

Limity branżowe ustala się dla branż, zdefiniowanych przez Bank zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Banku, w kwartalnych okresach sprawozdawczych. Monitorowaniu i analizie podlegają wszystkie branże, na które Bank posiada zaangażowanie powyżej 5% łącznej kwoty zaangażowania na koniec danego okresu sprawozdawczego, a także tzw. „branże wrażliwe” oraz branże dodatkowo wskazane przez Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem. O ile Komitet Kredytowy Zarządu Banku nie postanowi inaczej, ustala się limit zaangażowania Grupy w dowolną branżę na poziomie nie wyższym niż:

- 12% wartości brutto portfela kredytowego w poprzednim okresie sprawozdawczym dla branż o niskim ryzyku,
- 10% wartości brutto portfela kredytowego w poprzednim okresie sprawozdawczym dla branż o średnim ryzyku,
- 5% wartości brutto portfela kredytowego w poprzednim okresie sprawozdawczym dla branż o wysokim ryzyku.

W przypadku przekroczenia jakiegokolwiek limitu branżowego lub przewidywania, że taki limit może być przekroczony w następnym okresie sprawozdawczym, wprowadzane są działania zapobiegające przekroczeniu limitów.

Poniższe tabele prezentują strukturę koncentracji zaangażowania bilansowego Grupy BRE Banku SA w poszczególne branże.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Struktura koncentracji zaangażowania Grupy BRE Banku SA

Lp	Branże	Zadłużenie kapitałowe (w tys. zł)		Zadłużenie kapitałowe (w tys. zł)	
		31.12.2012	%	31.12.2011	%
1.	Osoby fizyczne	37 816 508	54,34%	38 688 979	55,08%
2.	Obsługa nieruchomości	4 674 458	6,72%	4 279 605	6,09%
3.	Administracja publiczna	2 177 125	3,13%	2 508 575	3,57%
4.	Budownictwo	2 084 143	2,99%	2 277 683	3,24%
5.	Transport i biura turystyczne	1 737 725	2,50%	1 975 109	2,81%
6.	Energetyka i ciepłownictwo	1 474 800	2,12%	716 907	1,02%
7.	Paliwa płynne i gaz ziemny	1 392 174	2,00%	2 051 906	2,92%
8.	Metale	1 223 564	1,76%	1 260 732	1,79%
9.	Pozostały handel hurtowy	888 033	1,28%	909 508	1,29%
10.	Motoryzacja	880 978	1,27%	809 103	1,15%
11.	Podstawowe artykuły spożywcze	855 409	1,23%	614 850	0,88%
12.	Materiały budowlane	742 360	1,07%	706 057	1,01%
13.	Chemia i tworzywa sztuczne	719 518	1,03%	851 016	1,21%
14.	Farmacja i ochrona zdrowia	680 846	0,98%	314 964	0,45%
15.	Drewno i meble	632 047	0,91%	774 043	1,10%
16.	Telekomunikacja	618 089	0,89%	525 987	0,75%
17.	Przemysł mięsny	593 134	0,85%	528 178	0,75%
18.	Leasing i wynajem	429 591	0,62%	745 406	1,06%
19.	Zarządzanie, consulting, reklama	404 098	0,58%	947 286	1,35%

Łączne zaangażowanie Grupy w 2012 roku w wyżej wymienione branże (poza osobami fizycznymi) wynosi 31,93% portfela kredytowego (2011 r. – 32,44%). Ryzyko inwestycyjne tych branż (w 3 – stopniowej skali tj.: małe, średnie, wysokie), według stanu na koniec 2012 roku, oszacowane przez doradców ds. ryzyka kredytowego Grupy, zostało sklasyfikowane następująco:

Obsługa nieruchomości	- średnie
Administracja publiczna	- małe
Budownictwo	- wysokie
Transport i biura turystyczne	- średnie
Energetyka i ciepłownictwo	- średnie
Paliwa płynne i gaz ziemny	- średnie
Metale	- wysokie
Pozostały handel hurtowy	- średnie
Motoryzacja	- wysokie
Podstawowe artykuły spożywcze	- średnie
Materiały budowlane	- średnie
Chemia i tworzywa sztuczne	- średnie
Farmacja i ochrona zdrowia	- średnie
Drewno i meble	- wysokie
Telekomunikacja	- średnie
Przemysł mięsny	- średnie
Leasing i wynajem	- średnie
Zarządzanie, consulting, reklama	- nd

Według stanu na koniec 2011 roku ryzyko wymienionych wyżej branż było sklasyfikowane następująco:

Obsługa nieruchomości	- średnie
Administracja publiczna	- małe
Budownictwo	- średnie
Transport i biura turystyczne	- średnie
Energetyka i ciepłownictwo	- średnie
Paliwa płynne i gaz ziemny	- średnie
Metale	- wysokie
Pozostały handel hurtowy	- średnie
Motoryzacja	- wysokie
Podstawowe artykuły spożywcze	- nd
Materiały budowlane	- średnie
Chemia i tworzywa sztuczne	- średnie
Farmacja i ochrona zdrowia	- nd
Drewno i meble	- wysokie
Telekomunikacja	- średnie
Przemysł mięsny	- nd
Leasing i wynajem	- średnie
Zarządzanie, consulting, reklama	- nd

Ryzyko koncentracji dużych zaangażowań

Celem procesu zarządzania ryzykiem koncentracji dużych zaangażowań jest bieżący monitoring oraz kontrola zaangażowań pod kątem przestrzegania limitów prawnych. W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem przekroczenia regulacyjnych limitów w Grupie:

- ustalane są wewnętrzne limity mniejsze niż określone w ustawie Prawo bankowe,
- dla klientów, których zaangażowanie przekracza 5% funduszy własnych, jest wprowadzony proces rezerwacji (pozwoleń) limitów zaangażowań,
- prowadzony jest tygodniowy raporting dotyczący dużych zaangażowań przeznaczony dla uczestników procesów kredytowego i inwestycyjnego.

Działania te mają bezpośredni wpływ na decyzje podejmowane w Grupie dotyczące akceptowania zwiększania i podejmowania zaangażowań wobec klientów.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy (włączając banki i brokerów) podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko bilansowe i pozabilansowe oraz dziennych limitów ryzyka dostaw dotyczących pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest codziennie porównywana z dopuszczalnym limitem.

Poziomem ekspozycji na ryzyko kredytowe zarządza się poprzez regularną analizę zdolności kredytobiorców oraz potencjalnych kredytobiorców do spłaty odsetek i kapitału oraz, w razie potrzeby, poprzez zmianę limitów kredytowych. Poziomem narażenia na ryzyko kredytowe zarządza się również poprzez uzyskiwanie zabezpieczeń oraz gwarancji.

3.6 Ryzyko rynkowe

Organizując procesy zarządzania ryzykiem rynkowym Bank kieruje się zasadami i wymaganiami określonymi w uchwałach oraz rekomendacjach KNF, które adresują kwestie zarządzania ryzykiem rynkowym, w szczególności Rekomendacjami A oraz I.

Naczelną zasadą organizacji procesu zarządzania ryzykiem rynkowym jest oddzielenie funkcji monitoringu i kontroli ryzyka rynkowego od funkcji związanych z podejmowaniem i utrzymywaniem otwartych pozycji ryzyka rynkowego. Funkcje monitoringu i kontroli ryzyka rynkowego są realizowane przez Departament Ryzyka oraz Departament Kontroli Operacji Finansowych w Obszarze Ryzyka Banku, który jest nadzorowany przez Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem, podczas gdy operacyjne zarządzanie

pozycjami ryzyka rynkowego odbywa się w Departamencie Rynków Finansowych, w Biurze Maklerskim oraz w Departamencie Skarbu, które podlegają członkowi Zarządu Banku nadzorującemu Obszar Bankowości Inwestycyjnej. Biuro Maklerskie jest jednostką organizacyjną Banku, która została wyodrębniona ze struktur Departamentu Rynków Finansowych. Biuro rozpoczęło działalność operacyjną w czerwcu 2012 roku. Ponadto, pozycje inwestycyjne wrażliwe na czynniki ryzyka rynkowego (na ceny akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych) są zarządzane w Departamencie Finansowania Strukturalnego i Mezzanine (DFS) funkcjonującym w obszarze Bankowości Korporacyjnej.

W prowadzonej działalności Bank jest narażony na ryzyko rynkowe, czyli ryzyko niekorzystnej dla Banku zmiany bieżącej wyceny instrumentów finansowych znajdujących się w portfelach Banku następującej w wyniku zmian czynników ryzyka rynkowego - stóp procentowych, kursów walutowych, cen papierów wartościowych, zmienności implikowanych instrumentów opcyjnych, oraz spreadów kredytowych. Bank identyfikuje ryzyko rynkowe na pozycjach zaliczanych do księgi handlowej wycenianych do wartości godziwej (metodą wyceny bezpośredniej lub metodą wyceny z modelu), które może się zmaterializować stratami mającymi swoje odzwierciedlenie w wyniku finansowym Banku. Ponadto Bank przypisuje ryzyko rynkowe pozycjom księgi bankowej niezależnie od zasad kalkulacji wyniku na tych pozycjach stosowanych na potrzeby sprawozdawczości rachunkowej. W szczególności, w celu odwzorowania ryzyka stóp procentowych produktów obszaru bankowości detalicznej i korporacyjnej o nieokreślonym terminie przeszacowania odsetek lub o stopach administrowanych przez Bank, Bank stosuje modele tak zwanych portfeli replikujących. Miary ryzyka rynkowego pozycji odsetkowych księgi bankowej są wyznaczone modelami wartości bieżącej (NPV – net present value). Kwantyfikacja ekspozycji na ryzyko rynkowe odbywa się przez pomiar wartości zagrożonej (ang. Value at Risk - VaR), wyznaczanie wartości testów warunków skrajnych, a także analizy scenariuszowe oparte na zachowaniach rynków, które miały miejsce podczas przeszłych kryzysów finansowych. Ryzyko rynkowe, w szczególności ryzyko stóp procentowych księgi bankowej, jest kwantyfikowane również przez wyznaczanie wartości zagrożonego dochodu odsetkowego (ang. Earning at Risk - EaR) dla portfela bankowego.

W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko rynkowe decyzjami Komitetu Ryzyka BRE Banku SA ustanawiane są limity VaR oraz limity (mające charakter liczb kontrolnych) na test warunków skrajnych na odpowiednie portfele Banku.

Wartość zagrożona

W 2012 roku ryzyko rynkowe Banku mierzone wartością zagrożoną VaR (w horyzoncie jednodniowym, na poziomie ufności 97,5%) utrzymywało się na umiarkowanym poziomie w relacji do limitów VaR. Średnie wykorzystanie limitów wartości zagrożonej dla portfela Departamentu Rynków Finansowych (DFM), składającego się głównie z pozycji portfela handlowego wynosiło 29% (1,6 mln PLN), dla portfela Biura Maklerskiego (BM) 18% (0,4 mln PLN), natomiast dla portfela Departamentu Skarbu (DS), którego pozycje są klasyfikowane wyłącznie do portfela bankowego wynosiło 65% (10,4 mln PLN). Limit wartości zagrożonej pozycji Departamentu Finansowania Strukturalnego i Mezzanine (DFS) w akcjach notowanych na GPW był wykorzystany średnio w 49% (0,5 mln PLN) w okresie do listopada 2012 roku. Od listopada 2012 roku, w związku z przeprowadzoną restrukturyzacją zaangażowania Grupy BRE Banku w akcje PZU SA, w wyniku której Bank przejął akcje PZU SA na portfel DFS, średnia VaR na portfelu DFS wynosiła 4,6 mln PLN. Do listopada 2012 roku na wysokość wartości zagrożonej (VaR) portfela Banku miały wpływ w przeważającej mierze portfele instrumentów wrażliwych na stopę procentową – portfele skarbowych papierów dłużnych zarządzane przez DS na księdze bankowej oraz zarządzane przez DFM na pozycjach księgi handlowej łącznie z pozycjami wynikającymi z transakcji wymiany stóp procentowych. Portfele DFM instrumentów wrażliwych na zmiany kursów walutowych, takich jak transakcje wymiany walut oraz opcje walutowe miały relatywnie mniejszy wpływ na profil ryzyka Bank a ekspozycja portfeli BM oraz DFS na

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

ryzyko cen akcji oraz na ryzyko zmienności implikowanych opcji giełdowych obracanych na GPW była relatywnie jeszcze mniejsza. Natomiast, począwszy od listopada 2012 roku, ryzyko cen akcji (w szczególności akcji PZU) stało się drugim istotnym rodzajem ryzyka rynkowego pozycji Banku.

Poziom VaR dla BRE Banku

W poniższych tabelach pokazujemy statystyki poziomów miar wartości zagrożonej w dwóch układach. W pierwszej tabeli są zamieszczone dane w układzie porównywalnym z rokiem 2011 (prezentowane wartości liczbowe odnoszą się do portfela Banku bez pozycji DFS).

w tys. zł	2012 rok				2011 rok			
	31.12.2012	średnia	maksimum	minimum	31.12.2011	średnia	maksimum	minimum
VaR IR	6 162	11 146	14 368	6 162	12 157	11 166	14 480	8 219
VaR FX	132	506	2 004	76	229	258	719	29
VaR EQ	274	245	815	0	3	30	160	0
VaR	6 171	11 241	14 885	6 131	12 217	11 118	14 238	8 118

Poniższa tabela prezentuje analogiczne statystyki wartości zagrożonej portfela Banku łącznie z pozycjami DFS, w tym z uwzględnieniem akcji PZU, które się pojawiły w portfelu DFS począwszy od listopada 2012 roku.

w tys. zł	2012 rok			
	31.12.2012	średnia	maksimum	minimum
VaR IR	6 162	11 146	14 368	6 162
VaR FX	132	506	2 004	76
VaR EQ	4 750	925	4 801	1
VaR	9 879	11 588	14 779	8 059

Testy warunków skrajnych

Dodatkowymi miarami ryzyka rynkowego, uzupełniającymi pomiar wartości zagrożonej, są testy warunków skrajnych, które pokazują hipotetyczną zmianę bieżącej wyceny portfeli Banku, które nastąpiłyby w skutek wystąpienia tzw. scenariuszy stres testowych, czyli przyjęcia przez czynniki ryzyka wyspecyfikowanych skrajnych wartości w horyzoncie jednodniowym. Bank stosuje równoległe dwie metody przeprowadzania testów warunków skrajnych: jedną, w której scenariusze składają się z dużych, ekstremalnie skorelowanych zmian, jednakowych w każdej grupie, wartości czynników ryzyka, oraz drugą, w której scenariusze zmian czynników ryzyka zostały skonstruowane na podstawie dużych zmian parametrów rynkowych zaobserwowanych w przeszłych rynkowych sytuacjach kryzysowych.

Na wartości testu warunków skrajnych kalkulowanego drugą metodą dla portfeli Departamentu Skarbu oraz Departamentu Rynków Finansowych nałożone były limity mające charakter liczb kontrolnych. Średnie wykorzystanie tych limitów wynosiło w 2012 roku na portfelu Departamentu Skarbu (DS) 32% (39,4 mln PLN)- w 2011 roku 83% (103,6 mln PLN), a na portfelu Departamentu Rynków Finansowych (DFM) 20% (15,2 mln PLN) – w 2011 roku 19% (14,3 mln PLN). Spośród tego rodzaju scenariuszy największa potencjalna strata obserwowana była przy dużych zmianach stóp procentowych (głównie stóp krajowych). Dla scenariusza 15% wzrostu poziomu stóp procentowych średnia zmiana wyceny portfela BRE Banku w 2012 roku wyniosłaby 38,1 mln PLN. Realizacja tego scenariusza wzrostu stóp procentowych spowodowałaby w głównej mierze (w części odpowiadającej portfelom księgi bankowej Departamentu Skarbu instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży) pomniejszenie kapitałów Banku, a w mniejszym stopniu wpływałaby na rachunek zysków i strat. Na portfelu Departamentu Skarbu średnia potencjalna zmiana wyceny przy tym scenariuszu w 2012 roku wyniosłaby 38,5 mln PLN.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Średnia wartość testu warunków skrajnych, opartych na zaobserwowanych przeszłych sytuacjach kryzysowych, wynosiła w 2012 roku dla portfeli Departamentu Rynków Finansowych 17,6 mln zł (w 2011 roku – 14,6 mln zł), a dla portfeli Departamentu Skarbu 48,5 mln zł (w 2011 roku – 102,4 mln zł).

Ryzyko rynkowe Grupy BRE Banku

Zasadniczym źródłem ryzyka rynkowego Grupy BRE Banku są pozycje BRE Banku. Poniższa tabela przedstawia statystyki poziomów miar wartości zagrożonej (przy poziomie ufności 97,5% dla jednodniowego okresu utrzymywania pozycji) Grupy BRE Banku (to jest portfeli BRE Banku, BRE Banku Hipotecznego, BRE Leasingu, Domu Inwestycyjnego BRE Banku oraz BRE GOLD FIZAN) w 2012 roku dla poszczególnych podmiotów należących do Grupy, w których zidentyfikowano pozycje ryzyka rynkowego oraz w rozbiciu na wartości zagrożone odpowiadające poszczególnym głównym rodzajom ryzyka – ryzyka stóp procentowych (VaR IR), ryzyka kursów walutowych (VaR FX) i ryzyka cen akcji / wartości indeksów (VaR EQ). Wartości miar VaR dla BRE Banku prezentowane w poniższej tabeli uwzględniają pozycje DFS łącznie z akcjami PZU przeniesionymi z BRE GOLD FIZAN.

w tys. zł	Grupa BRE	BRE	BRE BH	BRE Leasing	DI BRE	BRE GOLD
VaR IR	11 162	11 146	108	287	20	0
VaR FX	526	506	78	238	3	0
VaR EQ	5 955	925	0	0	117	5 839
VaR średni	14 800	11 588	111	299	119	6 900
VaR max	18 125	14 779	192	461	237	4 345
VaR min	9 914	8 059	61	201	55	0
VaR	9 999	9 879	129	253	58	0

Dla porównania wartość zagrożona VaR na koniec roku 2011 na poziomie Grupy BRE Banku wynosiła 16 132 tys. zł (z pozycją pośrednią w akcjach PZU wynikającą z udziałów w BRE GOLD FIZAN) w tym dla BRE Banku – 12 217 tys. zł, dla BRE Banku Hipotecznego – 146 tys. zł, dla BRE Leasingu – 373 tys. zł, oraz dla Domu Inwestycyjnego BRE Banku – 91 tys. zł i dla BRE GOLD FIZAN - 5 842 tys. zł.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

3.7 Ryzyko walutowe

Grupa jest narażona na wpływ zmian kursów walutowych. Poniższe tabele przedstawiają ekspozycję Grupy na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku. Tabele te przedstawiają aktywa i zobowiązania Grupy według wartości bilansowej, w podziale walutowym.

31.12.2012	PLN	EUR	USD	CHF	GBP	Inne	Razem
Aktywa							
Kasa, operacje z bankiem centralnym	3 721 979	1 061 004	7 342	174	1 057	27 647	4 819 203
Należności od banków	1 651 761	921 416	556 109	2 915	103 030	709 347	3 944 578
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 150 886	-	-	-	-	-	1 150 886
Pochodne instrumenty finansowe	2 645 456	120 777	33 657	63	-	2 742	2 802 695
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	31 744 869	10 784 676	1 551 447	21 116 206	45 971	1 816 085	67 059 254
Różnice z rachunkowości zabezpieczeń dotyczące wartości godziwej pozycji zabezpieczanych	-	-	-	-	-	2 439	2 439
Lokacyjne papiery wartościowe	19 485 400	415	10 353	-	-	497 220	19 993 388
Wartości niematerialne	431 379	209	-	-	-	4 535	436 123
Rzeczowe aktywa trwałe	761 009	4 017	-	-	-	8 878	773 904
Pozostałe aktywa, w tym aktywa podatkowe	1 199 291	37 371	4 773	1	8	12 132	1 253 576
Aktywa razem	62 792 030	12 929 885	2 163 681	21 119 359	150 066	3 081 025	102 236 046
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec innych banków	2 477 937	929 036	862 762	16 567 536	1 157	272 511	21 110 939
Pochodne instrumenty finansowe	3 323 575	120 287	29 366	-	-	3 456	3 476 684
Zobowiązania wobec klientów	44 762 732	8 575 021	1 416 809	76 836	137 439	3 014 763	57 983 600
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 803 068	2 089 207	-	-	-	-	4 892 275
Różnice z rachunkowości zabezpieczeń dotyczące wartości godziwej pozycji zabezpieczanych - zobowiązania z tytułu emisji	-	4 220	-	-	-	-	4 220
Zobowiązania podporządkowane	-	-	-	3 222 295	-	-	3 222 295
Pozostałe zobowiązania, w tym zobowiązania podatkowe	1 431 460	93 599	32 643	1 602	2 035	61 383	1 622 722
Rezerwy	187 939	10 652	10 135	4 545	-	56	213 327
Zobowiązania razem	54 986 711	11 822 022	2 351 715	19 872 814	140 631	3 352 169	92 526 062
Pozycja bilansowa netto	7 805 319	1 107 863	(188 034)	1 246 545	9 435	(271 144)	9 709 984
Zobowiązania do udzielenia kredytów oraz pozostałe udzielone zobowiązania finansowe	12 989 302	1 314 325	314 653	-	61 907	163 785	14 843 972
Gwarancje, akcepty bankowe i akredytywy	1 884 894	472 397	81 236	-	1 640	109 707	2 549 874
31.12.2011							
Aktywa							
Kasa, operacje z bankiem centralnym	935 433	57 240	9 160	118	1 729	34 676	1 038 356
Należności od banków	1 916 184	1 230 760	648 415	37 732	29 087	146 696	4 008 874
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 473 176	-	3 846	-	-	-	1 477 022
Pochodne instrumenty finansowe	1 400 522	71 353	24 603	1 355	-	8 762	1 506 595
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	28 141 033	11 330 484	2 495 507	23 981 722	49 564	1 853 206	67 851 516
Różnice z rachunkowości zabezpieczeń dotyczące wartości godziwej pozycji zabezpieczanych	-	-	-	-	-	1 924	1 924
Lokacyjne papiery wartościowe	20 036 026	351	7 991	-	-	506 904	20 551 272
Wartości niematerialne	425 145	377	-	-	-	11 247	436 769
Rzeczowe aktywa trwałe	813 034	6 956	-	-	-	12 465	832 455
Pozostałe aktywa, w tym aktywa podatkowe	1 108 170	44 050	1 623	1 799	14	15 208	1 170 864
Aktywa razem	56 248 723	12 741 571	3 191 145	24 022 726	80 394	2 591 088	98 875 647
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec innych banków	4 113 503	2 456 373	1 224 000	19 183 950	171	412 812	27 390 809
Pochodne instrumenty finansowe	1 766 612	67 474	22 743	638	-	5 280	1 862 747
Zobowiązania wobec klientów	42 572 602	7 382 918	1 475 994	47 291	99 690	2 665 893	54 244 388
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 735 988	-	-	-	-	-	1 735 988
Zobowiązania podporządkowane	-	-	-	3 456 200	-	-	3 456 200
Pozostałe zobowiązania, w tym zobowiązania podatkowe	1 582 605	240 482	76 584	5 826	2 768	51 417	1 959 682
Rezerwy	135 785	2 639	10 590	4 081	20	53	153 168
Zobowiązania razem	51 907 095	10 149 886	2 809 911	22 697 986	102 649	3 135 455	90 802 982
Pozycja bilansowa netto	4 341 628	2 591 685	381 234	1 324 740	(22 255)	(544 367)	8 072 665
Zobowiązania do udzielenia kredytów oraz pozostałe udzielone zobowiązania finansowe	12 883 476	1 029 183	116 544	-	13 239	157 784	14 200 226
Gwarancje, akcepty bankowe i akredytywy	2 133 969	577 717	143 941	-	56	111 567	2 967 250

3.8 Ryzyko stopy procentowej

BRE Bank SA

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej funkcje monitoringu i kontroli ryzyka realizowane są przez Departament Ryzyka, nadzorowany przez Dyrektora Banku ds. Zarządzania Ryzykiem, a operacyjne zarządzanie pozycjami ryzyka przez Departament Skarbu, podlegający Dyrektorowi Banku ds. Bankowości Inwestycyjnej. W ten sposób zapewniona została niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej zajmowaniem pozycji przez Bank.

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko wynikające z narażenia wyniku finansowego oraz kapitału banku na niekorzystny wpływ zmian stóp procentowych. Kierując się rekomendacjami KNF, a w szczególności Rekomendacją G, Bank monitoruje strukturę księgi bankowej zarówno w zakresie niedopasowania terminów przeszacowania, jak również ryzyka bazowego, ryzyka krzywej dochodowości oraz ryzyka opcji klienta.

Podstawowymi miarami stosowanymi do kontroli ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej są luka niedopasowania terminów przeszacowania oraz liczony na jej bazie dochód odsetkowy narażony na ryzyko (ang. Earning at Risk). Wykonywane są również analizy typu stress test, mające na celu oszacowanie wpływu niekorzystnych zmian stóp procentowych na dochód odsetkowy oraz na wartość ekonomiczną portfela bankowego. Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej kwantyfikowane jest również poprzez miary ryzyka rynkowego – wartość zagrożoną (ang. Value at Risk) oraz testy warunków skrajnych.

Decyzją Komitetu Ryzyka BRE Banku SA ekspozycja na ryzyko stopy procentowej jest ograniczona dla portfela bankowego limitami niedopasowania terminów przeszacowania, a także limitami dla ryzyka rynkowego – nałożonymi na wartość zagrożoną (VaR) oraz testy warunków skrajnych. Wykorzystanie tych limitów jest monitorowane i kontrolowane w trybie dziennym.

Dochód odsetkowy narażony na ryzyko

Według stanu na 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku nagła, trwała i o niekorzystnym kierunku zmiana rynkowych stóp procentowych o 100 p.b. dla wszystkich terminów zapadalności spowodowałaby zmniejszenie rocznego dochodu odsetkowego, w okresie 12 miesięcy następujących po dniu bilansowym („EaR”) o:

31.12.2012		31.12.2011	
w mln zł	dla waluty	w mln zł	dla waluty
90,26	PLN	35,06	PLN
10,89	EUR	2,19	EUR
2,17	USD	4,50	USD
14,45	CHF	18,90	CHF
8,30	CZK	7,63	CZK

Do wyliczenia tych wartości przyjęto założenie, że struktura aktywów i zobowiązań finansowych ujętych w sprawozdaniu według stanu na prezentowane powyżej daty, będzie niezmienna przez okres roku, a Bank nie podejmie żadnych działań w celu zmiany związanej z nimi ekspozycji na ryzyko zmiany stopy procentowej.

Testy warunków skrajnych

Bank przeprowadza również szereg kalkulacji zmian wartości ekonomicznej portfela bankowego o charakterze scenariuszy testu warunków skrajnych. Zmiana wartości ekonomicznej portfela bankowego w wyniku stress testu, który zakłada scenariusz negatywnej zmiany stóp procentowych dla danej waluty o 200 punktów bazowych wynosiła na koniec 2012 roku 58 mln PLN (na koniec 2011 roku 375 mln PLN), a dla

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży 324 mln PLN (na koniec 2011 roku 333 mln PLN). Przy kalkulacji tych wartości nie uwzględnia się korelacji pomiędzy walutami oraz zakłada się, że przy małych wartościach stóp, ich spadek nie może osiągnąć wartości mniejszej lub równej zero.

Na obserwowany w 2012 roku poziom miar ryzyka (dochodu odsetkowego narażonego na ryzyko oraz zmiany wartości ekonomicznej portfela bankowego w wyniku testów warunków skrajnych) wpływ miała zmiana metodologii. Stopniowo od początku roku kolejne grupy produktów obejmowane były metodą portfeli replikujących w celu lepszego odzwierciedlenia reakcji ich oprocentowania na zmiany rynkowych stóp procentowych.

BRE Bank Hipoteczny SA

Podstawowymi miarami ryzyka stopy procentowej w BRE Banku Hipotecznego SA są luka niedopasowania terminów przeszacowania oraz liczony na jej bazie dochód odsetkowy narażony na ryzyko („EaR”).

Według stanu na 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku, zmiana rynkowych stóp procentowych o 100 p.b. dla wszystkich terminów przeszacowania, w przypadku, gdyby miała charakter trwały i o niekorzystnym kierunku, spowodowałaby zmniejszenie rocznego dochodu odsetkowego o:

31.12.2012		31.12.2011	
w mln zł	dla waluty	w mln zł	dla waluty
5,00	PLN	4,00	PLN
0,09	EUR	0,49	EUR
0,01	USD	0,01	USD

Przy wyliczaniu tych wartości przyjęto założenie, że struktura aktywów i pasywów ujętych w sprawozdaniu finansowym według stanu na prezentowane powyżej daty nie ulegnie zmianie w trakcie najbliższego roku ani że BRE Bank Hipoteczny nie podejmie żadnych działań w celu zmiany ekspozycji narażonej na ryzyko.

BRE Leasing Sp. z o.o.

BRE Leasing Sp. z o.o. stosuje analizę ryzyka, gdzie czynnikami ryzyka są:

- stopy procentowe,
- kursy wymiany walut.

Wrażliwość poszczególnych transakcji na czynniki ryzyka jest obliczana poprzez dodanie czynnika ryzyka (tzw. Shock Rate) i zbadaniu jego wpływu na wartość bieżącą portfela (MTM).

Według stanu na 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku nagła, trwała i o niekorzystnym kierunku zmian rynkowych stóp procentowych o 100 p.b. dla wszystkich terminów zapadalności spowodowałaby zmniejszenie wartości bieżącej portfela o:

31.12.2012		31.12.2011	
w mln zł	dla waluty	w mln zł	dla waluty
3,10	PLN	1,50	PLN
1,60	EUR	1,40	EUR
0,00	USD	0,20	USD
0,01	CHF	1,10	CHF
0,01	JPY	0,10	JPY

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Ryzyko stopy procentowej Grupy BRE Banku SA

Poniższe tabele przedstawiają ekspozycję Grupy na ryzyko stopy procentowej. Tabele te przedstawiają instrumenty finansowe Grupy według wartości bilansowej, w podziale według wcześniejszego z dwóch terminów: zmiany oprocentowania przewidzianego w umowie lub terminu wymagalności.

31.12.2012	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 do 12 miesięcy	Od 1 do 5 lat	Powyżej 5 lat	Pozycje nieodsetkowe	Razem
Aktywa							
Kasa, operacje z bankiem centralnym	1 857 284	-	-	-	-	2 961 919	4 819 203
Należności od banków	3 680 988	57 318	42 735	-	-	163 537	3 944 578
Papiery wartościowe (przeznaczone do obrotu i lokacyjne)	15 019 697	69 955	1 159 942	4 031 169	669 958	193 553	21 144 274
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	58 943 756	4 449 053	2 349 164	508 665	25 653	782 963	67 059 254
Inne aktywa oraz pochodne instrumenty finansowe	382 705	627 111	1 333 906	474 354	25 034	843 211	3 686 321
Aktywa razem	79 884 430	5 203 437	4 885 747	5 014 188	720 645	4 945 183	100 653 630
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec banku centralnego	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec innych banków	11 089 295	9 847 354	173 021	-	-	1 269	21 110 939
Zobowiązania wobec klientów	44 332 686	5 704 981	7 442 917	78 425	266 207	158 384	57 983 600
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	675 248	505 256	1 663 639	2 048 132	-	-	4 892 275
Zobowiązania podporządkowane	578 765	2 643 530	-	-	-	-	3 222 295
Pozostałe zobowiązania oraz pochodne instrumenty finansowe	458 655	640 483	1 762 420	615 477	32 089	1 362 405	4 871 529
Zobowiązania razem	57 134 649	19 341 604	11 041 997	2 742 034	298 296	1 522 058	92 080 638
Luka bilansowa	22 749 781	(14 138 167)	(6 156 250)	2 272 154	422 349		

31.12.2011	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 do 12 miesięcy	Od 1 do 5 lat	Powyżej 5 lat	Pozycje nieodsetkowe	Razem
Aktywa							
Kasa, operacje z bankiem centralnym	818 199	-	-	-	-	220 157	1 038 356
Należności od banków	3 663 434	129 128	117 183	-	-	99 129	4 008 874
Papiery wartościowe (przeznaczone do obrotu i lokacyjne)	12 283 888	426 025	4 888 368	3 186 329	1 052 154	191 530	22 028 294
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	59 351 360	4 487 765	2 629 225	594 810	29 800	758 556	67 851 516
Inne aktywa oraz pochodne instrumenty finansowe	247 112	376 782	680 893	260 730	14 497	785 665	2 365 679
Aktywa razem	76 363 993	5 419 700	8 315 669	4 041 869	1 096 451	2 055 037	97 292 719
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec banku centralnego	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec innych banków	14 126 055	13 126 153	132 096	-	-	6 505	27 390 809
Zobowiązania wobec klientów	47 316 524	5 109 449	1 090 733	147 939	400 891	178 852	54 244 388
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	571 665	369 080	795 243	-	-	-	1 735 988
Zobowiązania podporządkowane	1 238 818	2 217 382	-	-	-	-	3 456 200
Pozostałe zobowiązania oraz pochodne instrumenty finansowe	330 761	353 811	952 524	329 095	18 760	1 601 652	3 586 603
Zobowiązania razem	63 583 823	21 175 875	2 970 596	477 034	419 651	1 787 009	90 413 988
Luka bilansowa	12 780 170	(15 756 175)	5 345 073	3 564 835	676 800		

3.9 Ryzyko płynności

BRE Bank SA

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących, jak i przyszłych zobowiązań. Bank realizuje go poprzez dywersyfikację stabilnych źródeł finansowania w zakresie grup klientów, produktów i walut przy jednoczesnej optymalizacji bilansu pod kątem rentowności. Długoterminowe działania BRE Banku organizowane są wokół wzrostu determinowanego przez możliwości finansowania oraz dochodowości biznesu.

W 2012 roku sytuacja płynnościowa była ściśle monitorowana i utrzymywana na adekwatnym do potrzeb poziomie poprzez dostosowywanie poziomu bazy depozytów i uruchamianie dodatkowych źródeł finansowania w zależności od rozwoju akcji kredytowej i pozostałych potrzeb płynnościowych.

Założenia strategiczne dotyczące dywersyfikacji źródeł finansowania i rentownej struktury bilansu odzwierciedlone są w celach biznesowych i finansowych Grupy BRE Banku określonych za pomocą odpowiednich mierników m.in. wskaźnika L/D (Loans to Deposits). Zakłada on określoną relację kredytów do depozytów w celu utrzymania stabilnej struktury bilansu. W ciągu roku 2012 płynność mierzona wskaźnikiem L/D uległa poprawie z poziomu 125,1% do poziomu 115,7%. Bank buduje stabilną bazę depozytową poprzez produkty depozytowe, inwestycyjne oraz programy regularnego i celowego oszczędzania jak również w ramach depozytów operacyjnych spółek zależnych. Zobowiązania wobec klientów stanowią główne źródło finansowania działalności. Drugim pod względem wielkości źródłem finansowania, jest portfel długoterminowych pożyczek od banków (powyżej 1 roku), w tym głównie od Commerzbanku (Nota 27). Wspomniane pożyczki, łącznie z pożyczkami podporządkowanymi (Nota 30) stanowią podstawowe źródło finansowania portfela kredytów hipotecznych w CHF. W związku z zawieszeniem sprzedaży kredytów hipotecznych w CHF następuje sukcesywne zmniejszanie się należności w tej walucie wynikające ze stopniowego spłacania się portfela. Środki uzyskane ze spłaty wspomnianych kredytów są wykorzystywane do pomniejszenia zadłużenia Banku w CHF w stosunku do głównego akcjonariusza, Commerzbanku A.G. W roku 2012 zostało ono zredukowane o 430 mln CHF poprzez nieprzedłużenie zapadających kredytów.

Ponadto do finansowania (w tym w walutach obcych) Bank wykorzystuje średnioterminowe i długoterminowe instrumenty, w tym finansowanie w postaci linii kredytowych zarówno w ramach Grupy Commerzbanku, jak i na rynku międzynarodowym oraz transakcje FX swap. Bank wykorzystał w drugim półroczu 2012 r. Program Emisji Obligacji (EMTN), dokonując emisji na kwotę 500 mln EUR.

Bank ma również możliwość pozyskania finansowania w ramach Programu Emisji Bankowych Papierów Dłużnych do kwoty 5 mld PLN. W listopadzie 2012 została przeprowadzona emisja papierów dłużnych o wartości 450 mln PLN o terminie zapadalności 3 lata. Przy podejmowaniu decyzji co do finansowania Bank bierze pod uwagę nadzorcze miary i limity płynności, jak również ustanowione wewnętrznie limity ryzyka, mając na celu dostosowanie struktury terminowej źródeł finansowania do struktury długoterminowych aktywów. Zakłada się również utrzymanie udziału aktywów płynnych na poziomie niezbędnym z punktu widzenia bezpieczeństwa działania wyrażonego satysfakcjonującymi wskaźnikami płynności.

W celu zapewnienia efektywnego procesu zarządzania ryzykiem płynności Zarząd Banku określa adekwatną strukturę organizacyjną oraz deleguje kompetencje na dedykowane jednostki i Komitety. W ramach istniejącego procesu można wyodrębnić obszar zarządzania ryzykiem płynności zarówno na poziomie strategicznym jak i operacyjnym oraz obszar pomiaru i kontroli ryzyka płynności.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności analizie poddawanych jest szereg miar ryzyka, z których podstawową jest luka niedopasowania. Obejmuje ona wszystkie aktywa, pasywa oraz pozycje pozabilansowe Banku dla wszystkich walut w horyzontach czasowych ustalonych przez Bank. Zapewnienie odpowiedniego poziomu płynności Banku realizowane jest poprzez aktywne zarządzanie strukturą przyszłych przepływów pieniężnych oraz utrzymywaniu odpowiedniego poziomu bufora płynnościowego. W 2012 roku Bank utrzymywał wysoki poziom nadwyżki płynnościowej adekwatny do potrzeb wynikających z aktywności Banku i aktualnej sytuacji rynkowej w postaci portfela płynnych papierów skarbowych i pieniężnych, dla których istnieje możliwość zastawu bądź sprzedaży w dowolnym momencie bez istotnej utraty ich wartości. Zgodnie z Uchwałą KNF nr 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Bank kalkuluje zdefiniowane w Uchwale nadzorcze miary płynności. W 2012 roku nadzorcze limity na miary płynności, zarówno krótkoterminowej, jak i długoterminowej, nie były przekraczane. Ponadto zgodnie z wymogami Uchwały, Bank dokonuje pogłębionej analizy płynności długoterminowej oraz ustala wewnętrzne limity zaangażowania w aktywa długoterminowe. Badana jest również stabilność i struktura źródeł finansowania, w tym poziom osadu i koncentracji dla depozytów

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

terminowych i rachunków bieżących. Dodatkowo Bank przeprowadza analizy zmienności pozycji bilansowych i pozabilansowych, w szczególności otwartych linii kredytowych i limitów w rachunkach.

Ciągłej analizie podlega nie tylko płynność w warunkach normalnych, ale również przy założeniu potencjalnego zagrożenia jej utraty. W celu określenia wytrzymałości Banku na niekorzystne, istotne zdarzenia przeprowadzane są analizy scenariuszowe obejmujące skrajne założenia dotyczące zarówno funkcjonowania rynków finansowych, jak i zjawisk behawioralnych dotyczących klientów Banku. Bank posiada ustalone procedury działania na wypadek zagrożenia utraty płynności finansowej.

Dla potrzeb bieżącego monitorowania płynności Bank kalkuluje wartości urealnionej, skumulowanej luki niedopasowania przepływów pieniężnych. Luka urealniona jest kalkulowana na bazie przepływów kontraktowych (Nota 3.9.1). Urealniane są przede wszystkim przepływy w portfelu depozytów klientów niebankowych, w portfelu kredytów w rachunkach bieżących oraz przepływy portfela kredytów terminowych. Przy kalkulacji miar płynności Bank bierze pod uwagę potencjalne możliwości uzyskania środków finansowych z tytułu upłynienia bądź zastawienia papierów wartościowych należących do Rezerw Płynnościowych Banku.

Wartość urealnionej, skumulowanej luki niedopasowania przepływów pieniężnych (w mln zł)		
Przedział czasowy	31.12.2012	31.12.2011
do 3 dni roboczych	11 559	7 065
do 7 dni kalendarzowych	11 425	11 222
do 15 dni kalendarzowych	10 478	11 148
do 1 miesiąca	11 500	12 339
do 2 miesięcy	12 488	12 011
do 3 miesięcy	13 399	12 280
do 4 miesięcy	13 767	12 705
do 5 miesięcy	14 048	13 073
do 6 miesięcy	13 849	12 658
do 7 miesięcy	13 072	12 741
do 8 miesięcy	13 029	12 851
do 9 miesięcy	12 798	11 851
do 10 miesięcy	12 332	12 110
do 11 miesięcy	11 239	12 134
do 12 miesięcy	11 292	12 259

Powyższe wartości należy interpretować jako nadwyżki płynności w wymienionych przedziałach czasowych.

BRE Bank Hipoteczny SA

Ryzyko płynności wynika z występowania różnic pomiędzy terminem zapadalności aktywów Banku oraz wymagalności jego pasywów. Bank zarządza ryzykiem płynności poprzez wdrożenie procedur monitoringu i raportowania przewidywanych wpływów i wy wpływów oraz dostępnych środków pieniężnych.

Źródła finansowania podlegają dywersyfikacji, jednakże pozyskiwane są głównie w ramach współpracy z BRE Bankiem. Bank finansuje długoterminowe aktywa w pierwszej kolejności listami zastawnymi o długim terminie wymagalności oraz długoterminowymi depozytami zaciągniętymi w BRE Banku, a bieżące zapotrzebowanie na środki zaspokaja na rynku międzybankowym poprzez emisje krótkoterminowych obligacji i przyjmowanie depozytów.

Bank posiada plan działania na wypadek pogorszenia się wskaźników płynności.

W 2012 roku wartość wskaźników płynności do 1 miesiąca utrzymywała się w przedziale od 23,10% do 70,19%, a jego wartość średnia wynosiła 38,70%. Na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość tego współczynnika wynosiła 39,15%. Wartość wskaźnika płynności do 1 miesiąca w wysokości 39,15% wynika z uwzględnienia należności pozabilansowych do otrzymania z innych banków (bezwarunkowej linii stand-by) na łączną kwotę 200 mln zł (2011 r.: 200 mln zł).

BRE Leasing Sp. z o.o.

Celem polityki zarządzania płynnością BRE Leasing jest takie kształtowanie struktury bilansu oraz transakcji pozabilansowych, które zapewnią stałą płynność spółki z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian na rynkach finansowych lub wynikających z zachowań kredytodawców i klientów. Zapewnienie stałej płynności dotyczy zarówno normalnych, stabilnych warunków działania jak i warunków podwyższonego prawdopodobieństwa jej utraty.

Spółka zarządza ryzykiem płynności poprzez bilansowanie należności z umów leasingu z zobowiązaniami kredytowymi z punktu widzenia terminów ich zapadalności na podstawie raportów opartych o przepływy pieniężne. Ponadto Spółka posiada otwarte źródła refinansowania na okresy ponad półroczne.

Polityka zarządzania ryzykiem płynności obejmuje podstawowe zasady zarządzania tym ryzykiem oraz metody jego pomiaru i kontroli, a także sposoby działania w sytuacjach zagrożenia utraty płynności. Równoległe do kontroli ryzyka płynności wykonywanej przez Zarząd spółki, wykonywana jest niezależna kontrola ryzyka płynności przez BRE Bank.

Metodą bazową analizy i pomiaru ryzyka w spółce jest ujęcie kontraktowe, czyli rachunek niedopasowania przyszłych przepływów pieniężnych, zwany powszechnie „luką niedopasowania”. Za pomocą tej metody ustala się kontraktowe przepływy pieniężne dla wszystkich walut i wszystkich pozycji bilansowych i pozabilansowych.

Spółka stosuje także metodę urealnionych przepływów finansowych w układzie scenariuszowym. Przepływy urealnione są tworzone w dwóch wersjach: podstawowej i stress testu. Założenia do poszczególnych scenariuszy bazują na przygotowanych przez pionierzy handlowe spółki planach sprzedażowych, w oparciu o analizę stopnia płynności oraz zastępowalności poszczególnych portfeli aktywów leasingowych i kredytów oraz instrumentów dłużnych.

3.9.1 Przepływy środków pieniężnych z transakcji na niepochodnych instrumentach finansowych

Poniższa tabela zawiera wartości przepływów środków pieniężnych wymaganych do zapłacenia przez Grupę, wynikających z zobowiązań finansowych. Przepływy zaprezentowano na datę bilansową w podziale według pozostałego umownego terminu wymagalności. Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone na złote według średniego kursu NBP z dnia bilansowego. Kwoty ujawnione w analizie terminów wymagalności to umowne niezdyktowane przepływy środków pieniężnych.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Zobowiązania (według umownych terminów wymagalności) na dzień 31.12.2012 r.

	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania wobec innych banków	3 311 374	74 657	3 656 870	11 526 046	2 562 206	21 131 153
Zobowiązania wobec klientów	43 623 285	4 850 738	7 511 785	320 690	1 671 209	57 977 707
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	350 547	157 069	93 241	4 499 556	205 894	5 306 307
Zobowiązania podporządkowane	4 878	-	-	1 761 136	1 456 324	3 222 338
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	14 540	14 220	37 115	17 800	837	84 512
Pozostałe zobowiązania	967 434	28 301	192 642	9 577	6 789	1 204 743
Zobowiązania razem	48 272 058	5 124 985	11 491 653	18 134 805	5 903 259	88 926 760

Aktywa (według oczekiwanych terminów zapadalności)

Aktywa razem	19 503 953	5 137 621	12 444 037	29 306 634	49 274 820	115 667 065
Luka płynności netto	(28 768 105)	12 636	952 384	11 171 829	43 371 561	26 740 305

Zobowiązania (według umownych terminów wymagalności) na dzień 31.12.2011 r.

	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania wobec innych banków	3 799 535	414 236	4 407 931	14 042 491	5 582 306	28 246 499
Zobowiązania wobec klientów	46 276 544	4 300 180	794 412	383 866	2 434 292	54 189 294
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	372 455	71 607	882 060	1 465 838	205 986	2 997 946
Zobowiązania podporządkowane	7 851	7 028	19 887	105 652	3 473 819	3 614 237
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	12 835	14 305	32 884	20 199	641	80 864
Pozostałe zobowiązania	1 190 066	27 452	219 509	10 529	3 829	1 451 385
Zobowiązania razem	51 659 286	4 834 808	6 356 683	16 028 575	11 700 873	90 580 225

Aktywa (według oczekiwanych terminów zapadalności)

Aktywa razem	15 739 695	4 179 751	18 782 019	30 263 305	50 757 444	119 722 214
Luka płynności netto	(35 919 591)	(655 057)	12 425 336	14 234 730	39 056 571	29 141 989

Aktywa, zapewniające realizację wszystkich zobowiązań oraz zobowiązań do udzielenia kredytów, obejmują gotówkę, środki pieniężne w banku centralnym, środki w drodze oraz obligacje skarbowe i inne uznane obligacje, należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom.

W normalnej działalności część z kredytów udzielonych klientom, których umowy termin spłaty przypadają w ciągu roku, zostanie przedłużona.

Ponadto część dłużnych papierów wartościowych została zastawiona jako zabezpieczenie zobowiązań. Grupa mogłaby zapewnić środki pieniężne na nieoczekiwane wypływy netto, sprzedając papiery wartościowe oraz korzystając z innych źródeł finansowania, takich jak rynek papierów zabezpieczonych aktywami.

3.9.2 Przepływy środków pieniężnych z pochodnych instrumentów finansowych

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Grupę na bazie netto należą:

- pochodne transakcje *futures*,
- kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA),
- opcje,
- warranty,
- kontrakty *swap* na stopę procentową (IRS),
- kontrakty *swap* na stopę procentową w walucie obcej (CIRS),
- kontrakty *forward* na papiery wartościowe.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

W poniższej tabeli przedstawiono pochodne zobowiązania finansowe Grupy, które będą rozliczone na bazie netto, pogrupowane w odpowiednich pozostałych umownych terminach zapadalności na datę bilansową. Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone na złote według średniego kursu NBP z dnia bilansowego.

Ujawnione w tabeli kwoty są zdyskontowanymi umownymi wypływami środków pieniężnych.

31.12.2012

Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie netto	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	10 668	48 145	125 781	49 644	-	234 238
Kontrakty Overnight Index Swap (OIS)	247	999	4 417	-	-	5 663
Kontrakty swap na stopę procentową (IRS), w tym:	265 516	304 016	599 662	1 456 714	396 415	3 022 323
Kontrakty swap na stopę procentową w walucie obcej (CIRS)	-	8 870	130 793	1 039	-	140 702
Opcje	479 988	3 456	90 410	8 812	19	582 685
Inne	2 211	734	1 172	83	-	4 200
Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie netto razem	758 630	366 220	952 235	1 516 292	396 434	3 989 811

31.12.2011

Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie netto	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	8 207	15 169	26 359	2 638	-	52 373
Kontrakty Overnight Index Swap (OIS)	663	1 470	8 809	-	-	10 942
Kontrakty swap na stopę procentową (IRS), w tym:	49 963	251 924	195 245	631 053	134 439	1 262 624
Kontrakty swap na stopę procentową w walucie obcej (CIRS)	-	820	696	199 777	-	201 293
Opcje	5 351	28 403	143 895	12 942	-	190 591
Pochodne transakcje futures	-	1	-	-	-	1
Inne	399	-	631	-	-	1 030
Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie netto razem	64 583	297 787	375 635	846 410	134 439	1 718 854

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Grupę na bazie brutto należą pochodne walutowe instrumenty finansowe: walutowe kontrakty *forward* oraz walutowe kontrakty *swap*.

W poniższej tabeli przedstawiono pochodne zobowiązania/należności finansowe Grupy, które będą rozliczone na bazie brutto, pogrupowane w odpowiednich pozostałych umownych terminach zapadalności na datę bilansową. Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone na złote według średniego kursu NBP z dnia bilansowego.

31.12.2012

Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie brutto	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Pochodne instrumenty walutowe:						
- wypływy	9 824 900	2 691 334	2 052 585	159 335	-	14 728 154
- wpływy	9 853 242	2 762 336	2 059 865	157 772	-	14 833 215

31.12.2011

Pochodne instrumenty finansowe, które będą rozliczone na bazie brutto	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Pochodne instrumenty walutowe:						
- wypływy	9 118 645	3 956 735	5 610 332	258 135	-	18 943 847
- wpływy	9 130 609	3 891 088	5 634 221	271 787	-	18 927 705

Kwoty ujawnione w tabeli to niezdykontowane umowne wypływy/wpływy pieniężne.

Wartości zaprezentowane w powyższej tabeli to nominalne kwoty przepływów pozostające do rozliczenia z tytułu pochodnych walutowych instrumentów finansowych, podczas gdy w Nocie 20 zostały zaprezentowane wartości nominalne wszystkich umownie otwartych transakcji pochodnych.

Szczegółowe informacje dotyczące ryzyka płynności pozycji pozabilansowych przedstawiono w Nocie 35.

3.10 Zarządzanie ryzykiem ubezpieczeniowym

Ryzyko w kontraktach ubezpieczeniowych wiąże się z możliwością wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego, a także z niepewnością co do wysokości świadczenia, do wypłaty którego zobowiązany jest ubezpieczyciel z tytułu tego zdarzenia. Z natury kontraktów ubezpieczeniowych ryzyko to jest więc losowe i tym samym nieprzewidywalne.

Dla portfela kontraktów ubezpieczeniowych, gdzie w momencie tworzenia produktu i kalkulacji składek ubezpieczeniowych, a także w momencie tworzenia planów finansowych na kolejne okresy rozliczeniowe stosuje się zasady rachunku prawdopodobieństwa, podstawowym ryzykiem jest ryzyko rozbieżności pomiędzy rzeczywistymi odszkodowaniami a ich oczekiwanymi wartościami.

Ponieważ oszacowania współczynników szkodowości zwykle opierają się na danych historycznych istnieje ryzyko, że ich rzeczywista realizacja będzie różniła się od oczekiwanej ze względu na czynniki zmieniające się w czasie, takie jak:

- struktura demograficzna ubezpieczonych w umowach grupowych dotyczących zdrowia,
- regulacje prawne dotyczące rynku ubezpieczeniowego,
- pozostałe regulacje prawne, mające wpływ na rynek ubezpieczeniowy.

Czynnikiem zwiększającym ryzyko rozbieżności pomiędzy oszacowaniami współczynników szkodowości a ich rzeczywistą realizacją jest również zbyt mały portfel ubezpieczeń, który nie tylko nie pozwala na działanie Praw Wielkich Liczb, ale ponadto nie daje wystarczającej informacji statystycznej do prawidłowego zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym.

W celu zmniejszenia tego ryzyka Grupa koncentruje się głównie na zwiększaniu portfeli danych ryzyk ubezpieczeniowych przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka, jak również sumy na pojedynczym ryzyku, na swoim udziale poprzez stosowanie głębokiej reasekuracji.

Innym źródłem ryzyka ubezpieczeniowego jest zjawisko przestępczości ubezpieczeniowej obecne w większym lub mniejszym stopniu w większości produktów ubezpieczeniowych. Zjawisko to polega na wyłudzeniu odszkodowań lub świadczeń faktycznie nienależnych.

Metodami ograniczającymi skutki występowania tego zjawiska są między innymi działania prewencyjne podejmowane przez środowiska ubezpieczeniowe (rejstry itp.) oraz procedury zapobiegające przyjmowaniu takiego ryzyka do ubezpieczenia, czy też odpowiednie procedury likwidacji szkód.

W 2012 roku Grupa oferowała krótkoterminowe kontrakty ubezpieczeniowe majątkowe i osobowe, zarówno w modelu indywidualnym jak i grupowym, przy czym model grupowy stosowany jest dla portfela ubezpieczeń tzw. bancassurance.

Grupa oferuje również umowy indywidualne w modelu koasekuracji z innymi ubezpieczycielami.

Umowy indywidualne zawierane są zwykle na rok z możliwością odnowienia, z wyjątkiem umów ubezpieczenia turystycznego, które zawierane są na czas trwania wyjazdu zagranicznego, czyli od 1 do 90 dni. Grupa ma prawo raz do roku przy odnowieniu zaproponować nowe warunki umowy, lub też może takiego odnowienia w ogóle nie proponować.

Umowy grupowe zawierane są bezterminowo, przy czym Grupa ma prawo w każdym czasie zaproponować nowe warunki umowy z 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia, z wyjątkiem umów finansowych, gdzie warunki umowy można zmienić za porozumieniem stron lub z 12-miesięcznym okresem wypowiedzenia.

Grupa reasekuruje kontrakty ubezpieczeniowe za pomocą umów reasekuracji.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Koncentracja ryzyka ubezpieczeniowego pokazana została zgodnie z podziałem i zakresem ryzyk według grup definiowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, a także według modelu sprzedaży - indywidualnego i grupowego.

Koncentracja ryzyka ubezpieczeniowego wyrażona w rezerwach na odszkodowania i świadczenia

Ryzyko brutto	31.12.2012	udział %	31.12.2011	udział %
wypadku	13 120	13%	8 151	10%
choroby	11 562	11%	12 649	16%
casco pojazdów lądowych	3 897	4%	3 778	5%
szkód spowodowanych żywiołami	5 568	5%	4 787	6%
pozostałych szkód rzeczowych	5 413	5%	4 079	5%
odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	38 393	37%	23 727	30%
odpowiedzialności cywilnej	766	1%	560	1%
kredytu	16 875	17%	16 592	21%
gwarancji	697	1%	1 147	1%
różnych ryzyk finansowych	353	0%	417	1%
ochrony prawnej	178	0%	178	0%
świadczenia pomocy	5 728	6%	3 344	4%
Rezerwy na odszkodowania i świadczenia brutto	102 550	100%	79 409	100%
Ryzyko na udziale własnym	31.12.2012	udział %	31.12.2011	udział %
wypadku	13 120	25%	8 158	19%
choroby	11 562	22%	12 648	29%
casco pojazdów lądowych	809	2%	777	2%
szkód spowodowanych żywiołami	3 755	7%	2 079	5%
pozostałych szkód rzeczowych	4 498	8%	3 372	8%
odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	7 678	14%	4 888	11%
odpowiedzialności cywilnej	560	1%	407	1%
kredytu	8 583	16%	8 501	20%
gwarancji	697	1%	1 147	3%
różnych ryzyk finansowych	353	1%	417	1%
ochrony prawnej	178	0%	178	0%
świadczenia pomocy	1 376	3%	640	1%
Rezerwy na odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	53 169	100%	43 212	100%
Ryzyko brutto	31.12.2012	udział %	31.12.2011	udział %
indywidualne	54 031	53%	37 913	48%
grupowe	48 519	47%	41 496	52%
Rezerwy na odszkodowania i świadczenia	102 550	100%	79 409	100%
Ryzyko na udziale własnym	31.12.2012	udział %	31.12.2011	udział %
indywidualne	16 031	30%	12 765	30%
grupowe	37 138	70%	30 447	70%
Rezerwy na odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	53 169	100%	43 212	100%

Analiza wrażliwości rezerw szkodowych

Ze względu na przyjęte metody liczenia rezerwy IBNR („Naive loss ratio” oraz „Bornhuetter-Ferguson”) całkowite rezerwy na odszkodowania i świadczenia wraz z kosztami likwidacji zależą w zasadzie liniowo od założonego współczynnika szkodowości ULR („Ultimate loss ratio”), przyjętego do naliczenia rezerwy IBNR, z wyjątkiem sytuacji, gdy współczynnik szkodowości obliczony jedynie na podstawie szkód już zgłoszonych w danej grupie ubezpieczeń przekroczy założoną wartość ULR.

Natomiast sama rezerwa IBNR jest wrażliwa na zmiany założonych współczynników szkodowości.

Analizę wrażliwości przeprowadzono jednocześnie dla wszystkich ubezpieczonych ryzyk w portfelu, poprzez zmianę prognozowanych współczynników szkodowości przy niezmiennych pozostałych parametrach portfela.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Poniższa tabela odzwierciedla zmiany rezerwy IBNR przy zmianie parametrów prognozowanych współczynników szkodowości ULR:

Zmiana współczynnika ULR (%)		Zmiana rezerwy IBNR (%)		Wartość rezerwy IBNR (w tys. zł)		Zmiana wartości rezerwy IBNR (w tys. zł)		Wpływ na wynik finansowy po reasekuracji (w tys. zł)	
31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
(20)	(20)	(26)	(26)	58 975	45 049	(21 218)	(16 191)	11 852	8 838
(10)	(10)	(13)	(13)	69 486	53 101	(10 708)	(8 139)	6 009	4 457
10	10	14	14	91 038	69 695	10 845	8 455	(6 140)	(4 773)
20	20	27	28	101 988	78 197	21 794	16 957	(12 385)	(9 592)

Analiza adekwatności rezerw

Grupa przeprowadziła analizę adekwatności rezerw, która wykazała, że rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe (pomniejszone o aktywowane koszty akwizycji) na dzień 31 grudnia 2012 roku zostały utworzone na poziomie wystarczającym do pokrycia zobowiązań wynikających z umów ubezpieczeniowych zawartych do dnia 31 grudnia 2012 roku.

Zarządzanie kapitałem

Od momentu rozpoczęcia działalności przez BRE Ubezpieczenia TUiR SA, tj. 15 stycznia 2007 roku, zarządzanie kapitałem spółek ubezpieczeniowych związane jest z dążeniem do zachowania stałej wypłacalności. Celem Grupy w zakresie zarządzania kapitałem jest zachowanie zdolności spółek ubezpieczeniowych wchodzących w skład Grupy do kontynuowania działalności oraz utrzymanie optymalnej struktury kapitału, aby zredukować koszty kapitału.

W tym celu Grupa na bieżąco monitoruje wartość środków własnych w relacji do marginesu wypłacalności oraz kapitału gwarancyjnego zgodnie z wymaganiami kapitałowymi nałożonymi przez przepisy obowiązujące w Polsce (Ustawa o działalności ubezpieczeniowej oraz Ustawa o rachunkowości wraz z odpowiednimi rozporządzeniami).

Zgodnie tymi przepisami spółka BRE Ubezpieczenia TUiR SA jest obowiązana posiadać środki własne w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny, przy czym kapitał gwarancyjny jest równy większej z wartości: jednej trzeciej marginesu wypłacalności i minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego.

Sposób wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalną wysokość kapitału gwarancyjnego określa rozporządzenie Ministra Finansów, które uwzględnia konieczność zapewnienia wypłacalności spółek prowadzących działalność ubezpieczeniową.

Środki własne spółki są to aktywa zakładu ubezpieczeń, z wyłączeniem aktywów:

- przeznaczonych na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań,
- wartości niematerialnych innych niż DAC (Deferred Acquisition Cost - odroczone koszty akwizycji),
- akcji i udziałów własnych będących w posiadaniu zakładu ubezpieczeń,
- z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Spółka BRE Ubezpieczenia TUiR SA kieruje się przy wyliczaniu marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego jedynie wymogami ustawowymi.

Spółki ubezpieczeniowe sprawdzają zgodność kapitałów z wymogami ustawowymi na koniec każdego okresu bilansowego. W ciągu całego 2012 roku oraz 2011 roku wymogi ustawowe zostały spełnione.

Poniższa tabela przedstawia środki własne spółki BRE Ubezpieczenia TUiR SA i stopień pokrycia nimi marginesu wypłacalności oraz kapitału gwarancyjnego na dzień 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku.

w tys. zł	31.12.2012	31.12.2011
Wielkości środków własnych	107 860	66 732
Margines wypłacalności	17 257	14 226
Minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego	15 624	14 323
1/3 kwoty marginesu wypłacalności	5 752	4 742
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	90 603	52 506
Kapitał gwarancyjny	15 624	14 323
Nadwyżka środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	92 236	52 409

Adekwatność kapitałowa Grupy została zaprezentowana w Nocie 47.

3.11 Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwierciedlona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

Zgodnie z praktykami rynkowymi Grupa wycenia instrumenty finansowe, w których utrzymuje otwarte pozycje, stosując ceny rynkowe (wycena do rynku) lub uznane w praktyce rynkowej modele wyceny (wycena z modelu) zasilane cenami lub parametrami rynkowymi, a w nielicznych przypadkach parametrami estymowanymi wewnątrznie przez Grupę. Wszystkie otwarte pozycje w instrumentach pochodnych (walutowych i stopy procentowej) są wyceniane odpowiednimi modelami rynkowymi, które są zasilane cenami lub parametrami obserwowalnymi przez rynek. Papiery komercyjne emitentów krajowych są wyceniane z modelu (dyskontowanie przepływów finansowych), który oprócz rynkowej krzywej stóp procentowych używa spreadów kredytowych wyznaczonych wewnątrznie.

Grupa przyjęła założenie, że wartość godziwa instrumentów finansowych o zmiennej stopie procentowej oraz instrumentów o stałej stopie procentowej krótkoterminowych (poniżej 1 roku) jest równa ich wartości bilansowej.

Ponadto Grupa przyjęła założenie, że szacunkowa wartość godziwa instrumentów o stałym oprocentowaniu powyżej 1 roku opiera się na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Czynniki dyskontujące przyjęte do dyskontowania środków pieniężnych dla tych instrumentów finansowych oparte są o krzywą zerokuponową.

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie wartości bilansowych i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych, które nie zostały wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy według ich wartości godziwej.

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

	31.12.2012		31.12.2011	
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Wartość księgowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe				
Należności od banków	3 944 578	3 944 578	4 008 874	4 008 872
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	67 059 254	67 072 653	67 851 516	67 859 684
Klienci indywidualni	36 758 785	36 758 662	37 827 602	37 827 553
należności bieżące	4 014 356	4 014 356	3 609 982	3 609 982
kredyty terminowe w tym:	32 744 429	32 744 306	34 217 620	34 217 571
- kredyty hipoteczne i mieszkaniowe	28 887 889	28 887 889	30 741 634	30 741 585
Klienci korporacyjni	26 946 919	26 965 242	26 367 099	26 378 804
należności bieżące	3 968 531	3 968 531	3 470 833	3 470 833
kredyty terminowe	19 784 972	19 803 295	20 525 354	20 537 059
- udzielone dużym klientom	5 546 428	5 563 210	6 052 813	6 063 910
- udzielone średnim i małym klientom	14 238 544	14 240 085	14 472 541	14 473 149
transakcje reverse repo /buy sell back	2 024 380	2 024 380	1 153 508	1 153 508
pozostałe	1 169 036	1 169 036	1 217 404	1 217 404
Klienci budżetowi	2 686 223	2 681 422	3 174 648	3 171 160
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania wobec innych banków	21 110 939	21 110 939	27 390 809	27 390 809
Zobowiązania wobec klientów	57 983 600	58 198 717	54 244 388	54 282 928
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	4 892 275	4 892 275	1 735 988	1 735 988

Poniżej zaprezentowane są główne założenia i metody wykorzystane przez Grupę podczas szacowania wartości godziwej instrumentów finansowych:

Należności od banków. Wartością godziwą lokat o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat o stałym oprocentowaniu poniżej 1 roku jest ich wartość bilansowa.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom są wykazywane w wartości netto po uwzględnieniu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek udzielonych klientom o stałej stopie procentowej powyżej 1 roku została wyliczona jako zdyskontowana, w oparciu o krzywą zerokuponową (z uwzględnieniem marży kredytowej), wartość oczekiwanych przyszłych płatności do otrzymania zarówno z tytułu kapitału jak i odsetek. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Wartość godziwa kredytów nieregularnych jest równa ich wartości bilansowej netto, która uwzględnia wszelkie przesłanki wskazujące na utratę wartości kredytów. Tak oszacowana wartość godziwa kredytów i pożyczek odzwierciedla zmianę w poziomie ryzyka kredytowego od czasu udzielenia kredytu oraz zmiany poziomu stóp procentowych w przypadku kredytów o stałej stopie procentowej.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. Notowane instrumenty finansowe Grupy dostępne do sprzedaży są wyceniane według wartości godziwej. Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nienotowanych na aktywnym rynku ustalana jest przy zastosowaniu krzywej zerokuponowej z uwzględnieniem marży kredytowej. Model wyznaczania marży kredytowej dla nie płynnych papierów komercyjnych przedsiębiorstw został rozszerzony tak, aby bardziej precyzyjnie uwzględnić element kosztu straty nieoczekiwanej.

Zobowiązania finansowe. Instrumenty finansowe po stronie zobowiązań to:

- Kredyty zaciągnięte
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych
- Depozyty

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

Wartość godziwa dla powyższych zobowiązań finansowych o stałej stopie procentowej powyżej 1 roku opiera się na zdyskontowanych przepływach pieniężnych z tytułu kapitału i odsetek przy zastosowaniu czynnika dyskontującego wyliczonego w oparciu o krzywą zerokuponową.

Grupa przyjęła, że wartość godziwa dla powyższych instrumentów o zmiennej stopie procentowej lub o stałej stopie procentowej, ale poniżej 1 roku jest równa ich wartości bilansowej.

Wartość godziwa notowanych wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych została ustalona w oparciu o ceny rynkowe.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe związana z pozycjami pozabilansowymi. Na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa gwarancji finansowych wynosiła 10 181 tys. zł (31 grudnia 2011 r. – 4 711 tys. zł). Wartość godziwa pozostałych pozycji pozabilansowych jest równa ich wartości księgowej.

W tabeli poniżej przedstawiono hierarchię wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych, które zostały wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy według wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012 roku i 31 grudnia 2011 roku.

31.12.2012	w tym:	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Inne techniki wyceny	
Aktywa finansowe					
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 150 886	817 083	30 199	303 604	
Dłużne	1 109 684	806 097	-	303 587	
Kapitałowe	41 202	10 986	30 199	17	
Pochodne instrumenty finansowe	2 802 695	1 307	2 801 292	96	
Lokacyjne papiery wartościowe	19 993 388	11 760 578	7 993 893	238 917	
Dłużne	19 720 440	11 534 654	7 981 754	204 032	
Kapitałowe	272 948	225 924	12 139	34 885	
Aktywa finansowe razem	23 946 969	12 578 968	10 825 384	542 617	
Zobowiązania finansowe					
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	3 476 684	150	3 476 534	-	
- Instrumenty pochodne zabezpieczające	6 198	-	6 198	-	
Zobowiązania finansowe razem	3 476 684	150	3 476 534	-	
Transfery pomiędzy poziomami w 2012 roku					
	Transfer do poziomu 1	Transfer z poziomu 1	Transfer do poziomu 2	Transfer z poziomu 2	
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	27	-	-	-	
Kapitałowe	27	-	-	-	
Aktywa finansowe wycenione do wartości godziwej na poziomie 3 - zmiana stanu w 2012 roku					
	Dłużne papiery przeznaczone do obrotu	Kapitałowe papiery przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe	Dłużne lokacyjne papiery wartościowe	Kapitałowe lokacyjne papiery wartościowe
Bilans otwarcia	443 686	-	-	327 811	11 864
Zyski i straty	3 135	-	96	904	2 935
<i>Ujęte w rachunku zysków i strat</i>	3 135	-	96	-	2 008
<i>Ujęte w całkowitych dochodach</i>	-	-	-	904	927
Zakupy	1 729 714	17	-	102 073	50 160
Wykupy	(1 139 116)	-	-	-	(467)
Sprzedaże	(14 080 426)	-	-	(353 854)	(26 403)
Emisje	13 330 780	-	-	123 900	-
Rozliczenia	15 814	-	-	3 198	(3 177)
Transfery z poziomu 3	-	-	-	-	(27)
Bilans zamknięcia	303 587	17	96	204 032	34 885

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

31.12.2011	w tym:	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Inne techniki wyceny
Aktywa finansowe				
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 477 022	1 023 052	10 284	443 686
Dłużne	1 463 259	1 019 573	-	443 686
Kapitałowe	13 763	3 479	10 284	-
Pochodne instrumenty finansowe	1 506 595	6 680	1 499 915	-
Lokacyjne papiery wartościowe	20 551 272	13 690 762	6 520 835	339 675
Dłużne	20 373 505	13 534 206	6 511 488	327 811
Kapitałowe	177 767	156 556	9 347	11 864
Aktywa finansowe razem	23 534 889	14 720 494	8 031 034	783 361
Zobowiązania finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	1 862 747	296	1 862 451	-
Zobowiązania finansowe razem	1 862 747	296	1 862 451	-

Transfery pomiędzy poziomami w 2011 roku	Transfer do poziomu 1	Transfer z poziomu 1	Transfer do poziomu 2	Transfer z poziomu 2
Lokacyjne papiery wartościowe	-	-	7	-
Kapitałowe	-	-	7	-

Aktywa finansowe wycenione do wartości godziwej na poziomie 3 - zmiana stanu w 2011 roku	Dłużne papiery przeznaczone do obrotu	Dłużne lokacyjne papiery wartościowe	Kapitałowe lokacyjne papiery wartościowe
Bilans otwarcia	263 259	89 745	15 087
Zyski i straty	2 854	24 679	36
<i>Ujęte w rachunku zysków i strat</i>	2 854	5 484	-
<i>Ujęte w całkowitych dochodach</i>	-	19 195	36
Zakupy	1 248 162	260 352	550
Wykupy	(584 062)	(46 100)	(100)
Sprzedaże	(9 445 052)	(569 965)	(3 702)
Emisje	8 943 395	570 107	-
Rozliczenia	15 130	(1 007)	-
Transfery z poziomu 3	-	-	(7)
Bilans zamknięcia	443 686	327 811	11 864

Na podstawie stosowanych przez Grupę metod ustalania wartości godziwej, aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikuje się do następujących kategorii:

- Poziom 1: ceny kwotowane na aktywnych rynkach dla tego samego instrumentu (bez modyfikacji);
- Poziom 2: ceny kwotowane na aktywnych rynkach dla podobnych instrumentów lub inne metody wyceny, dla których wszystkie istotne dane wejściowe bazują na obserwowalnych danych rynkowych;
- Poziom 3: metody wyceny, dla których przynajmniej jedna istotna dana wejściowa nie bazuje na obserwowalnych danych rynkowych.

Poziom 1

Na dzień 31 grudnia 2012 roku, na poziomie 1 hierarchii wartości Grupa wykazała wartość godziwą obligacji rządowych i bonów skarbowych przeznaczonych do obrotu w kwocie 806 097 tys. zł (patrz Nota 19) oraz wartość godziwą lokacyjnych obligacji rządowych i bonów skarbowych w kwocie 11 496 866 tys. zł (31 grudnia 2011 r. odpowiednio: 1 019 573 tys. zł i 13 500 591 tys. zł). Poziom 1 obejmuje również wartość godziwą obligacji emitowanych przez jednostki budżetu terenowego w kwocie 37 788 tys. zł (31 grudnia 2011 r.: 33 615 tys. zł).

Ponadto na dzień 31 grudnia 2012 roku poziom 1 obejmuje wartość akcji PZU SA w kwocie 206 775 tys. zł (31 grudnia 2011 r.: 146 210 tys. zł).

Instrumenty te zostały sklasyfikowane do poziomu 1, ponieważ ich wycena polega na bezpośrednim wykorzystaniu rynkowych bieżących cen tych instrumentów pochodzących z aktywnych i płynnych rynków finansowych.

Poziom 2

Poziom 2 hierarchii obejmuje w całości wartość godziwą bonów pieniężnych emitowanych przez NBP w kwocie 7 981 754 tys. zł (31 grudnia 2011 r.: 6 511 488 tys. zł), których wycena oparta jest na modelu NPV (dyskontowania przyszłych przepływów finansowych), który zasilany jest krzywymi stóp procentowych wyznaczonymi w drodze transformacji kwotowań pochodzących bezpośrednio z aktywnych i płynnych rynków finansowych.

Ponadto do poziomu 2 Grupa zalicza wycenę pochodnych instrumentów finansowych, do wyceny których stosowane są modele, zgodne ze standardami i praktykami rynkowymi w tym zakresie, które są zasilane parametrami pochodzącymi bezpośrednio z rynków (np. kursami wymiany walut, zmiennościami implikowanymi opcji walutowych, wartościami indeksów i akcji giełdowych) lub parametrami będącymi transformacjami kwotowań pochodzących bezpośrednio z aktywnych i płynnych rynków finansowych (np. krzywe stóp procentowych).

Na dzień 31 grudnia 2012 roku poziom drugi obejmuje również wartość opcji na indeks WIG 20, notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w związku ze zmianą wyceny tych opcji z metody bezpośredniej, to jest z wyceny na podstawie notowań rynkowych, na metodę wyceny z własnego modelu. Zmiana wyceny nastąpiła w związku z ograniczoną płynnością rynku, na którym notowane są te opcje.

Poziom 3

Na poziomie 3 hierarchii wykazana jest wartość godziwa dłużnych komercyjnych papierów wartościowych emitowanych przez krajowe banki i przedsiębiorstwa (obligacje i certyfikaty depozytowe) w kwocie 507 619 tys. zł (31 grudnia 2011 r.: 771 497 tys. zł).

Powyższe instrumenty dłużne zostały zaklasyfikowane do poziomu 3, ponieważ do ich wyceny, oprócz parametrów będącymi transformacjami kwotowań pochodzących bezpośrednio z aktywnych i płynnych rynków finansowych (krzywe stóp procentowych), wykorzystuje się również tzw. spread kredytowy, który jest szacowany przez Bank przy użyciu wewnętrznego modelu ryzyka kredytowego. Model ten wykorzystuje parametry (np. stopy zwrotu z zabezpieczeń, migracje ratingów, zmienności stóp defalutowości), które nie są obserwowane na aktywnych rynkach i w związku z tym zostały wyznaczone na podstawie analiz statystycznych.

W przypadku zwiększenia przyjętych do wyceny spreadów kredytowych o 20 punktów bazowych, wycena dłużnych komercyjnych papierów wartościowych byłaby niższa o 2,4 mln zł.

Ponadto poziom 3 obejmuje głównie wartość udziałów w spółkach przejętych w ramach restrukturyzacji, w kwocie 22 373 tys. zł. Udziały te zostały wycenione metodą mnożników rynkowych oraz na podstawie porównywalnych wycen spółek giełdowych. Wycena mnożników rynkowych polega na określeniu wartości kapitałów własnych wycenianej spółki poprzez zastosowanie relacji wartości rynkowych kapitałów własnych lub wartości całości zaangażowanych kapitałów (wartości spółki) porównywalnych spółek do wybranych wielkości ekonomiczno-finansowych.

3.12 Pozostała działalność

Grupa świadczy usługi przechowywania aktywów, powiernictwa, zarządzania przedsiębiorstwami, zarządzania inwestycyjnego oraz usługi doradcze na rzecz osób trzecich. W związku z wykonywaniem tych

Grupa BRE Banku SA Raport roczny 2012

Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r.

usług Grupa podejmuje decyzje dotyczące alokacji oraz kupna i sprzedaży wielu różnych instrumentów finansowych. Aktywa przechowywane na zasadach powierniczych nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.